

SUOMEN SOSIALIDEMOKRATISEN TYÖLÄISNAISLIITON X EDUSTAJAKOKOUKSEN PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTIIN HELSINGISSÄ 20, 21 JA 22 P:NÄ
TOUKOKUUTA 1921

TOIMITTANEET:

HILJA PÄRSSINEN, HILDA SEPPÄLÄ JA OLGA TAINIO

Ensimmäinen kokouspäivä

Kokouksen avaaminen.

Väliaikaisen sos.-dem. naisten liittotoimikunnan kutsusta oli noin 50 henkilöä eri puolilta maata toukok. 20 p:nä 1921 klo 10 ap. saapunut Helsingin Työväentalon F - saliin, ollakseen saapuvilla Suomen Sosialidemo=kratisten naisten edustajakokouksessa. Osanottajien laulettua "Kansainvälinen Työväenmarssi", avasi kokouksen toveri Miina Sillanpää, johtaen mieliin, kuinka kansalais-sodan jälkeen oli järjestöt saatu jälleen voimaan, jopa naisten edustajakokouskin pidetyksi. Siinä valitun liittotoimikunnan enemmistö lähti kuitenkin kommunismin poluille, alkaen hajoittaa myös naisjärjestöjä. Vähemmistö ryhtyi näin ollen säilyttämään osastoja sosialidemokratiseissa puolueessa ja kävi jatkamaan sos.dem. naisliiton toimintaa entisten periaatteitten mukaan. Tämä kokous osoittaa, että enimmäkseen naisosastot ovat pysyneet mukana. Toivoi saman yksimielisyyden jatkuvan.

Osanottajat.

Tämän jälkeen esitti Hilda Öberg valtakirjain tarkastajain lausunnon. Lausunnon perusteella hyväksyttiin sekä jaettiin osanottajakortti seuraaville edustajille:

Helsingin sos.-dem. naisyhdistys, edustajat: Hilda Seppälä, Emmi Huttunen, Hilda Öberg ja Maria Paaso.

Helsingin kotitaloustyöntekijäin yhdistys, edustaja: Miina Sillanpää.

Hämeenlinnan sos.-dem. naisyhdistys, edustaja: Mandi Vilkmän.

Jokioisten s.d. n. y., edustaja: Sigrid Olsson.

Jyväskylän sd. n. y., edustaja: Eva Kallio.

Jämsänkosken sd. n. y., edustaja: Hilma Köntti.

Keuruun sd. n. y., edustaja: Toini Välimaa.

Kouvolaan sd. n. y., edustaja: Sofia Tuominen.

Kuusankosken sd. n. y., edustaja: Maria Laaksonen.

Kymin sd. n. y., edustajat: Olga Vitte ja Aliina Savolainen.

Lahden sd. n. y., edustajat: Laina Savander ja Helmi Stenberg:

Lauritsalan sd. n. y., edustaja: Helena Tolonen.

Lohjankylän sd. n. y., edustaja: Ida Salminen.

Malmin sd. n. y., edustajat: Anna Elo ja Lempi Manninen.

Messukylän sd. n. y., edustaja: Hanna Juholin.

Mikkelin sd. n. y., edustaja: Hilma Valjakka.

Parkkarilan sd. n. y., edustaja: Bertta Malmberg.

Pohjoisen Hämeen sd. naisten piiritoimikunta, edustaja: Ida

Vihuri.

Popinniemen sd. n. y., edustaja: Miina Jakobson.

Porin sd. n. y., edustajat: Emma Pohjola ja Tekla Johansson.

Savonlinnan sd. n. y., edustaja: Anni Jalkanen.

Sortavalan sd. n. y., edustaja: Aino Pelli.

Tahmelan sd, n. y., edustaja: Rauha Ojala.

Tampereen sd. n. y., edustajat: Anni Huotari, Olga Kanto, Laina Vesterlund ja Martta Lehtimäki.

Turun sd. n. y., edustaja: Laina Lehtonen.

Turun t.t.-osasto, edustaja: Aino Lehtokoski.

Uudenkoiviston sd. n. y., edustaja: Sofia Lehto.

Varkauden sd. n. y., edustaja: Olga Salonen.

Viipurin sd. n. y., edustaja: Anna Rinne.

Viipurin Talikkalan sd. n. y., edustaja: Aino Korhonen.

Voikan sd. n. y., edustaja: Maria Lonka.

Värtsilän sd. n. y., edustaja: Anna Näätäinen.

Sosialidemokratisen eduskuntaryhmän jäsenistä olivat saapuvilla: Fanny Ahlfors, Lyydia Saarikivi ja Olga Leinonen.

Läsnäolo-oikeus myönnettiin ainoastaan ryhmän sosialidemokratisille ja tähän liittoon kuuluville jäsenille.

Väliaikaisen sos.-dem. Naisten Liittotoimikunnan jäsenenä olivat saapuvilla Tilda Oksanen ja Olga Tainio.

Virkailijat.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Anni Huotari Tampereelta, Fanny Ahlfors Porista ja Miina Sillanpää Helsingistä.

Sihteereiksi valittiin Hilda Seppälä ja Olga Tainio sekä pikakirjoittajaksi Väinö Kinnunen.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Hilda ja Tilda Oksanen, varalta Maria Paaso ja Emmi Huttunen.

Päätettiin liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti asettaa

Järjestävä valiokunta. Järjestävään valiokuntaan valittiin paitsi kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit, Laina Lehtonen Turusta ja Laina Savander Lahdesta.

Hyväksyttiin työjärjestys kokoukselle.

Sähkösanomatervehdykset.

Ruotsin sos.-dem. Naisliitolta oli tullut tervehdyskirjelmä.

Järjestävä valiokunta sai tehtäväkseen vastatervehdyksen lähettämisen.

Juuri vankilasta päässeeseen toveri Anni Savolaisen tervehdyksen toi Hilma Valjakka lausuen toveri Savolaisen puolesta pahoittelun, kun paikkakunnan nimismies on estänyt häntä saamasta matkalupaa kokoukseen.

Miina Sillanpää puhui vielä vankilassa olevien toverien puolesta, selostaen erittäin toverien Hilja Pärssisen ja Ida Aalle-Teljon vapautusvaiheita. Heille ja vankilasta juuri päässeille tovereille Hulda Salmelle ja Anni Savolaiselle päätettiin lähettää sähkösanoma.

Lähetystöön, joka käy presidentin ja oikeusministerin luona puhumassa Hämeenlinnan vankilassa olevien naistovereiden puolesta, valittiin kokouksen puheenjohtajat Miina Sillanpää, Fanny Ahlfors ja Anni Huotari.

Keskustelukysymykset ja asiat.

Kokouksessa käsitellään seuraavat kysymykset:

1. Toiminta- ja tilikertomukset.
2. Eduskuntaryhmän naisten toimintakertomus.
3. Menettelytapakysymys.
4. Sos.-dem. naisten kansainvälinen järjestäytyminen.
5. Valistustyön järjestäminen.
6. Sotaorpokysymys.
7. Sotilasrasitusten vähentäminen ja suojeluskuntien rajoittaminen.
8. Selostus väliaikaisen sos.-dem. Naisliiton julkaisemain lehtien tiliasemasta ynnä ehdotus vakinaisesta ilmestymisestä.
9. Liiton sääntöehdotus.
10. Koulukysymykset I - II.
11. Kieltolain tukeminen.
12. Veroituskysymys.
13. Jo saavutettujen oikeuksien turvaaminen.
14. Kesäsiirtoloita työläisnaisille.
15. Tulo- ja menoarvion hyväksyminen.
16. Liiton puheenjohtajan ja liittotoimikunnan vaali.
17. Tilintarkastajain vaali.
18. Pöytäkirjan painatus.
19. Kokouksen lopettaminen.

Tämän jälkeen otettiin tunnin kahviloma. Kahvitarjoilun oli Helsingin sos.-dem. naisyhdistyksen asettama toimikunta järjestänyt kokouksen osanottajille.

Valiokunnat.

Kokous jatkui k:lo. 12. alkaen Miina Sillanpään johtaessa puhetta.

Järjestävän valiokunnan ehdotuksesta asetettiin seuraavat valiokunnat:

Yleisten asiain valiokunta, jonka käsiteltäväksi tulevat koulu, kieltolaki, verotus ja siirtolakysymykset sekä saavutettujen oikeuksien turvaaminen. Tähän valittiin Laina Vesterlund, Hanna Juholin, Aino Lehtokoski, Emmi Pohjola.

Valistusasiain valiokunta, joka käsittelee väliaikaisen toimikunnan toiminta ja tilikertomukset, "Uuden Työläisnaisen" tilit ja toimintaselostuksen, valistustyön, liiton säännöt ja tulo- ja menoarvion: Hilda Seppälä, Olga Tainio, Rauha Ojala, Tekla Johansson ja Hilma Valjakka.

Menettelytapa valiokuntaan valittiin Anni Huotari, Miina Sillanpää, Maria Paaso, Aino Pelli ja Ida Vihuri. Valiokunta käsittelee kysymykset: eduskuntaryhmän kertomus, kansainvälinen naisten järjestäytyminen, sotilasrasitusten poistaminen ja menettelytapakysymys.

Äänestysvaliokuntaan valittiin Emmi Huttunen, Anni Jalkanen, Olga Salonen, Olga Kanto ja Sigrid Olsson.

Väliaikainen sos.-dem. Naisliitto toimikunnan kertomus ajalta 1.1. - 1.6.1921.

Kertomuksessa esitettiin viime liittokokouksen valitseman toimikunnan erimielisyydet suuntakysymykseen nähden. Kommunistiset liittotoimikunnan jäsenet vaativat liittoäänestystä siitä, onko sosialidemokratinen naisliitto pidettävä sosialidemokraattisena, vai onko se muutettava kommunistiselle

pohjalle. Kuten tunnettua tuotti äänestys kommunisteille tappion.

Viimeisessä Liittokokouksessa valittiin liittotoimikuntaan: Elin Fagerholm, Mimmi Kanervo, Hilda Seppälä, Fiina Pietikäinen, Olga Tainio, Olga Leinonen ja Hilda Öberg. Näistä erosi toimikunnasta Olga Leinonen, ollen ainoastaan muutamassa toimikunnan kokouksessa Liittokokouksen jälkeen. Hänen tilalleen kutsuttiin Rosa Sillanpää. Näin syntynyt liittotoimikunnan enemmistö päätti viime vuoden joulukuun lopulla kehoittaa liiton sos.-dem. osastoja eroamaan sos.-dem. puolueesta ja liittymään kommunistiseen puolueeseen. Tällöin eivät liittotoimikunnan sos.-dem. jäsenet nähneet muuta mahdollisuutta kuin erota toimikunnasta ja muodostaa uusi toimikunta, jottei koko naisten toiminta olisi jäänyt tuuliajolle. Sosialidemokratian pohjalla toimivaan liittotoimikuntaan tulivat siten Olga Tainio, Hilda Öberg, Hilda Seppälä ja varajäsen Miina Sillanpää sekä Tilda Oksanen. Tämä toimikunta antoi osastoille kehoituksen olla varteen ottamatta kommunistien julistusta, sen sijaan oli pysyttävä sosialidemokraattisena liittona ja asetuttava toimikunnan kanssa yhteisvaikutukseen.

Pian saatiinkin nähdä, että enimmät osastot noudattivat kehoitusta. Tähän mennessä ovat entisistä osastoista päättäneet edelleen olla sosialidemokratiasella kannalla seuraavat: Porin, Kaskisten, Helsingin, Kuusankosken, Kvmintehtaan, Messukylän, Uuraan, Tampereen, Keuruun, Jämsänkosken, Uudenkaupungin, Mikkelin, Suolahden, Toejoen, Petäjäveden, Varkauden, Lappeenrannan, Kymin Karhulan, Kurikan, Jokioisten, Malmin, Äänekosken, Lohjan, Voikkaan, Kylänsaaren, Lahden, Turun, Lapuan, Vuoksenniskan, Tahmelan, Pispalan, Jokivarren, Popinniemen, Simpeleen, Hämeenlinnan, Punkalaitumen, Viipurin, Lehtoniemen, Uuden Koiviston, Värtsilän, Sorvalin, Sortavalan ja Lauritsalan osastot. Jyväskylän ja Talikkalan osastot ovat päättäneet olla sosialidemokratiasella kannalla, vaikka eivät ole vielä ilmoittautuneet liittoon. Myöskin Forssan osasto kuuluu osastona

sos.-dem. puolueeseen. Lisäksi on liittoon ilmoittautunut Helsingin Kotitaloustyöntekijänyhdistys ja Turun Palvelijatarosasto. Uusia sos.-dem. osastoja on perustettu Savonlinnaan, Säiniölle, Terijoelle ja Kouvolaan. Liiton jäsenmäärää ei tarkalleen voida sanoa ennen kuin seuraavan verotilityksen yhteydessä. Edellisen tilityksen mukaan se oli noin 3,000 paikoille.

Ikävällä on mainittava, että liiton kaikki varat, kirjat ja arkisto jäivät kommunisteille, joten meille ei käy mahdolliseksi liiton toiminnan selostaminen viime liittokokouksesta asti.

Liittotoimikunta on pitänyt 12 kokousta ja on niissä laadittu pöytäkirjaan 120 pykälää.

Liittotoimikunta on lähettänyt toiminta-aikanaan 569 kirjettä tai korttia, joista 399 kiertokirjettä. Paketteja on lähetetty 69.

Toimikunnalle on saapunut 254 kirjettä tai korttia.

Liittotoimikunnan puhujana on ollut Martta Salmela kolmen kuukauden ajan, pitäen sillä aikaa 56 puhetta.

Puoluetolimikunnan lähettämänä kävi liiton sihteeri kolme viikkoa kestäneellä matkalla, pitäen sillä ajalla 20 puhetta pääasiassa niillä paikoin, joissa oli sos.-dem. naisyhdistyksiä.

Liittotoimikunta on kustantanut sos.-dem. "Naisten päivälehden" ja "Vappulehden", joiden toimituksesta ovat huolehtineet Anni Huotari ja Lyyli Eronen sekä painatus y. m. toimenpiteistä Tampereella oleva toimikunta.

Naistenpäivää vietettiin toimikunnan kehoituksesta useilla

paikkakunnilla ja lähetettiin toimikunnan puolesta puhuja mainittuihin juhliin noin 25 paikkaan. Tilaisuuksissa myytiin liittotoimikunnan kustantamaa naistenpäivämerkkiä, josta rahallinen tuloskin voidaan pitää verrattain tyydyttävänä, kun ottaa huomioon, että toimikunnan toiminta oli juuri silloin alkanut.

Lopuksi lausuttiin kertomuksessa vakuutus siitä, että murrosajan vaikeuksien jälkeen on maamme sos.-dem. naisliike voimistuva.

Syntyneessä keskustelussa käytettiin kolmisenkymmentä puheenvuoroa, joissa lausuttiin tyytyväisyys väliaikaisen liittotoimikunnan toimintaan; pidettiin tärkeänä, että saataisiin takaisin liiton varat ja arkisto.

Asia lähetettiin valistusasiain valiokuntaan. Päätettiin lähettää lähetystö kommunistiselta naisliitolta vaatimaan sos.-dem. Naisliitolle kuuluvat rahavarat ja arkisto sekä lausumaan vaatimuksen, että se luopuisi käyttämästä sos.-dem. Naisliiton nimeä. Lähetystöön valittiin Paaso, Pohjola, Jakobson, Juholin ja Kallio.

Valistusasiain valiokunta esitti keskustelun johdosta hyväksyttäväksi päätöslauselman: "Edustajakokous, tutustuttuaan väliaikaisen sos.-dem. Naisliittotoimikunnan toimintaan toimintakertomuksen kautta, antaa kaiken tunnustuksen sille kiitosta ansaitsevalle työlle, jonka väliaikainen sos.-dem. Naisliittotoimikunta näissä sangen vaikeissa, erikoisesti sosialidemokratisille naisille raskaissa oloissa on suorittanut, pitäessään tämän vaikean ajan yhtäjaksoisesti yllä jo yli 20 vuotta kestänyttä sosialidemokraattista naisliikettä".

Kokous tahtoo tämän yhteydessä samalla kun antaa toimikunnan työlle tunnustuksen erikoisesti yksimielisesti merkitä,

"että tämä edustajakokous on jatkuvasti Suomen sosialidemokratisten naisten Liittokokous ja että tämän liiton toiminta on jatkoa aikaisemmalle maamme sosialidemokratiselle naisliikkeelle".

Sen johdosta, että eräät edellisen Liittokokouksen liittotoimikuntaan valitsemista henkilöistä ovat muuttuneet kommunisteiksi sekä sääntöjä ja Liittokokouksen päätöksiä rikkoen anastaneet sosialidemokraattisen naisliiton sekä yhä edelleen käyttävät liittonsa nimenä petollisesti erehdyttämistarkoituksessa meille kuuluvaa sosialidemokraatti nimeä, panee kokous vastalauseensa ja päättää että tämän kommunistien häikäilemättömän nimen ryöstämisen johdosta on tämän sosialide- mokraattisen naisliiton otettava nimekseen toistaiseksi Suomen Sosialidemokraattinen Työläisnaisten Liitto. Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin muutoksitta. Otettiin päivällisloma.

Kokoonnuttiin uudelleen klo 3 i.p. Puheenjohtajana toimi Miina Sillanpää.

Maria Paaso selosti aamupäivällä valitun lähetystön käyntiä kommunistisen Naisliiton puheenjohtajan Elin Fagerholmin luona:

"Me kävimme liittotoimikunnan puheenjohtajan neiti Elin Fagerholmin luona. Ilmoitimme hänelle, että saavumme sos.-dem. Naisliittokokouksen valtuuttamina ja kysyimme, luovuttaisivatko he meille liiton nimen, varat ja arkiston. Neiti Fagerholm ei sanonut voivansa siitä päättää. Pyysimme, että hän kutsuisi kokoon kokouksen, jotta saisimme ennen liittokokouksen päättymistä vastauksen. Tähän hän vastasi, ettei hän luultavasti sitä voi tehdä syystä, että jäsenet ovat

maalla, mutta lupasi kuitenkin parhaansa koetta kokouksen koolle saamiseksi".

Kokous hyväksyi lähetystön toiminnan.

Väliaikaisen sos.-dem. naisten Liittotoimikunnan tiliselostus ajalta 1.1. - 1.6. 1921.

Tiliselostus löytyy toisaalla.

Seppälä ilmoitti, että väliaikainen liittotoimikunta ei ollut toimittanut tilien tarkastusta, kun tilintarkastajia ei ollut käytettävissä, vaan oli toimikunnan tarkoituksena tarkastuttaa tilit liittokokouksen valitsemilla tarkastajilla.

Tilikertomus lähetettiin valistusasiain valiokuntaan, joka esitti kokoukselle seuraavan lausunnon: "Valiokunta tarkastettuaan väliaikaisen sos.-dem. Naisliittotoimikunnan tilikirjat ja verrattuaan niitä liittotoimikunnan kokoukselle antamaan lausuntoon liiton rahavaroista ja niiden hoidosta, voi tyytyväisyydellä merkitä että ei sillä ole mitään muistuttamista tilejä eikä selostusta vastaan. Kuitenkin tahtoo kokous tämän yhteydessä katkeruudella mainita sen vääryyden, että kommunistit viime Liittokokouksessa sattumalta toimikuntaan joutuneina, ovat katsoneet oikeudekseen pidättää sosialidemokraattisen Naisliiton rahat ja arkiston sekä vaatii kokous, että nämä ovat takaisin sosialidemokraattiselle liitolle luovutettavat".

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toiminta 1919 - 1921.

Aino Lehtokoski esitti asiasta valaisevan selostuksen.

Tilanpuutteessa emme sitä voi tässä julaista, vaan voivat halukkaat saada asianomaiset tiedot joko ryhmän toimintakertomuksesta tai sen aikuisista sd. lehdistä, joissa alustajan selostus on julaistu.

Vilkkaassa keskustelussa annettiin tunnustus rvhmän toiminnalle. Amnestia-asian kiireellisyyttä painostettiin. Kysymys lähetettiin menettelytapa valiokuntaan. Menettelytapa valiokunta käsiteltyään sos.-dem. naisten eduskuntaryhmän toimintakertomusta ehdotti kokouksen päätettäväksi seuraavaa: "Kokous kuultuaan selostuksen sos.-dem. eduskuntaryhmän toiminnasta. v.v. 1919 — 1921 voi mielihyvin todeta, että ryhmä on tehnyt kaiken sen, minkä siltä näissä maallemme ja erikoisesti sen työväenluokalle raskaissa ja taloudellisesti vaikeissa oloissa on voinut vaatia. Lisäksi on se tarkastanut sitä sos.-dem. eduskuntaryhmää vastaan useasti tehtyä oikeutettua huo- mautusta kurittomuudesta ja äänestyksistä poissaolosta ja huomannut, että tässäkin kohdassa ei naisedustajiin nähden ole erikoista muistuttamisen aihetta. Tämän johdosta päätti Liittokokous, että samalla kun kokous yksimielisesti tunnustaa täydellisesti hyväksyvänsä sos.-dem. naisten toiminnan, lausuu kokous velvoittavan toivomuksensa; "Että sos.-dem. eduskuntaryhmän naiset tekevät edelleen kaiken velvollisuutensa ryhmän toiminnan edesauttamiseksi ja puhtaasti sosialidemo=kraattisten periaatteiden mukaisena pysymiseksi".

Ehdotus hyväksyttiin keskustelutta.

Menettelytapakysymys.

Sos.-dem. Naisliiton edustajakokouksissa ei menettelytapakysymystä ole aikaisemmin otettu erikoisena kysymyksenä käsiteltäväksi, vaan on asetettu sos.-dem. puoluekokousten menettelytapapäätösten kannalle, kuten onkin luonnollista. Mutta tällä kertaa, jolloin liittokokous pidetään aivan erikoisessa tilanteessa, katsoi liittotoimikunta tarpeelliseksi ottaa menettelytapakysymyksen erikoisena kysymyksenä kokouksessa käsiteltäväksi, esittäen siitä seuraavaa: "Työväenliike on alusta alkaen ollut vallankumouksellista. Saavuttaakseen lopullisen päämääränsä, kaiken riiston ja sorron yhteiskunnasta poistamisen, pyrkii se toteuttamaan sosialismia työväen käsiin vallattavan valtiovallan avulla. Työväenliikkeen lähin pää- määrä on valtiovallan valtaaminen työväestölle. Koko toiminta tähtää siis joukkojen kasvatukseen valtiovallan käyttöä varten. Siinä suhteessa on sosialidemokraattien ja kommunistien päämäärä sama, erimielisyys on vaan menettelytavassa, eikä päämäärässä. Sosialidemokraattinen työväenliike nojautuu kansanvaltaan. Se katsoo, että ensin täytyy joukot saada sosialidemokratisesti valistetuiksi, päämäärästään tietoisiksi, jotta saavutettua valtaa kerran voitaisiin pitää ja työväestölle edullisesti käyttää. Valistustyöhön on siis eniten huomiota kiinnitettävä, sillä siitä riippuu puolueen voimakkuus. Yhtenä keinona valtiovallan saa-vuttamiselle hyväksyvät sosialidemokratit parlamenttaarisen toiminnan, jonka avulla voidaan porvarillisenkin vallan aikana uudistuksia ja parannuksia työväenluokalle saavuttaa. Viittaamme vain leipurilakiin, jolla saatiin yötyö poistettua, 8 - tunnin työaikalakiin teollisuudessa, kahvila ja ravintola-alalla, kauppa-, konttori- ja varastoliikkeissä. Näillä kaikilla aloilla tehtiin joku vuosi sitten 10 - 12, jopa 16 - 18 tuntisia työpäiviä, kuten ravintolaliikkeissä. Työväen suojelulait, torppien lunastuslait y. m. ovat todisteena siitä, että parlamenttaarisellakin toiminnalla voidaan työväestölle saavuttaa vähitellen parempia elinehtoja, aina sitä mukaan kuin voimasuhteet kasvavat. Valistustyössä on parlamenttitoiminnalla myös merkityksensä. Eduskunnan puhujalavalta voidaan ahtaampinakin aikoina porvarillisten ahdisteluistakin huolimatta paljastaa porvarien taantumuspolitiikan merkitys ja seuraukset. Työläisvalitsijatkin ovat silloin tilaisuudessa sanomalehtien välityksellä seuraamaan tapahtumia ja ennen kaikkea valitsemiensa edustajain menettelyä; ja se juuri antaa mielenkiintoa ja harrastusta valistustyölle. Parlamenttaarisen toiminnan ohella eivät sosialidemokraatitkaan kiellä, etteikö vallankumouksen loppusuorituksessa voimakeinojakin olisi käytettävä itsepintaista porvarillista vähemmistöä vastaan. Mutta silloin täytyy työväenluokan suuren enemmistön olla tietoisesti mukana, sillä vähemmistövalta on vähemmistövaltaa, jonka täytyy käyttää aseellista diktatuuria kansan suurta enemmistöä vastaan. Ja aseellisen pakkovallan käyttäjät nostattavat aina kansan vihan itseään vastaan, olivatpa he sitten porvareita tai työläisiä. Kommunistit sanovat, että parlamenttaarinen toiminta on pikkuporvarillista näpertelyä, joka heikentää työväen luokkavaistoja, ja että työläisten ei siis pitäisi olla mukana pikkuparannuksia vaatimassa, vaan että eduskunnassa sekä valtuustoissa, jos niihin menevät, tulisi vaatia koko ohjelman hyväksymistä, s.o.: "kaikki tai ei mitään". Kun sosialidemokraatit koettavat kaikkia tilanteita hyväkseen käyttäen saada työläisille jo nykyisessä yhteiskunnassa niin paljon parannuksia ja elinehtojen helpotuksia kuin se

voimasuhteisiin nähden vain on mahdollista, uskovat kommunistit yhteiskunnan kurjistumisen kautta voivansa pikemmin saavuttaa päämääränsä. Jota enempi onnettomuutta ja kärsimyksiä, sitä enempi kasvaa vallankumouksellinen mieliala ja silloin voidaan muka koko porvarillinen yhteiskunta kukistaa ja luoda työväen diktatuurin avulla uusi ihanneyhteiskunta, jossa työläisten kärsimykset korvataan, opettavat he.

Kommunistisen politiikan seuraukset ovat työläisille tuhoisat, eikä sillä kuitenkaan lopullista päämäärää edistetä, sillä onhan luonnollista, että taloudellisesti voimakkaampi joukko kykenee silloin kun aika tulee, yhteiskunnallisen vallankumouksen suorittamaan paremmin kuin äärimmilleen kurjistutettu, jolloin suurin osa heistä sortuu, voimatta ratkaisevasti vaikuttaa tulokseen. Työläisten ei siis pitäisi tietoisesti toimia kärsimyksien lisäämiseksi, jotka jo muutenkin ovat suurelle osalle ylivoimaiset.

Elämän lahjomaton laki vaatii johdonmukaista toimintaa. Poikkeamalla uusille urille ja ottamatta huomioon voimasuhteita voidaan johtua tekoihin, jotka katkerasti kostavat itsensä; siitä on viime aikoina eri maissa esiintynyt keinotekoinen vallankumousliike, meidän maamme lukuunotettuna, paraana todistuksena. Kommunistien häikäilemätön toiminta johtaa työväen voimakkaiden järjestöjen hajoittamiseen, tehden siten korvaamattoman palveluksen taantumukselle, jonka valta sen kautta lujittuu.

Kysymyksestä, pitääkö työväen olla vallankumouksellista tai reformistista (pikku parannuksia hyväksyvää) kirjoittaa norjalainen sosialidemokraatti Gunnar Qusland seuraavaan tapaan: "Yksi päivän polttavimmista kysymyksistä on: oletko vallankumouksellinen vai reformisti? Ei ole enää kysymys siitä, ollaanko sosialisteja tai ei, vaan riippuu kaikki siitä, onko joku vallankumouksellinen tai reformisti. Mutta koko tämä kysymys on väärin asetettu. Sosialisti ei voi olla joko tahi näistä kahdesta. Hänen tulee olla molempia.

Sosialismi on sinänsä vallankumouksellista. Se pyrkii uudesti muodostamaan koko yhteiskunnan, luomaan sille uuden perustan. Sosialistin tulee sen vuoksi olla vallankumouksellisen. Palavasti tulee hänen toivoa sen päivän koittoa, jolloin kaikki yksityiskapitalistiset yhteiskuntamuodot ovat poistettut. Mutta hän

ei voi antautua kokonaan tuon aatteen kidutettavaksi, jättäytymällä toimimasta. Ja jos hän ei sitä tee, on hänestä tullut reformisti. Jokaisen työväenpuolueen ja jokaisen ammatillisen järjestön täytyy ottaa osaa päivän politiikkaan. Niiden tulee olla siinä mielessä reformistisia. Mutta sen kautta ne eivät suinkaan lakkaa olemasta vallankumouksellisia, sikäli kuin ne uudistustyössään säilyttävät sosialistisen aatteen, vallankumouksellisen hengen ja työskentelevät korkeampia päämääriä silmälläpitäen. Mutta yhteiskunnallinen vallankumous voidaan toteuttaa myöskin sosialististen reformien kautta. Täytyy olla perin kehittymätön ja typerä, joka ei tiedä, että muutakin tietä voidaan päästä vallankumoukseen kuin väkivalloin kiväärien, pommien ja kanuunoitten avulla. Porvarillisten ja sosialististen reformien välillä on suuri eroavaisuus. Edelliset rakentavat vanhan yhteiskunnan perustalle ja tahtovat ainoastaan uudistaa sitä. Jälkimmäiset tahtovat sosialistisen uudistustyön kautta rakentaa uuden yhteiskunnan. Mutta ei ole ainoatakaan sosialistia, joka on ainoastaan reformisti siinä merkityksessä. Sillä jos hän sitä on, niin ei hän ole sosialisti, kuulukoonpa hän sitten joko

kommunistiseen tai sosialidemokraattiseen työväenpuolueeseen kuinka kiinteästi tahansa. Minä vaadin jokaiselta sosialistilta, että hänen tulee olla sekä vallankumouksellinen, että reformisti. Jos hän on vain toista näistä, niin ei hän ole todellinen sosialisti, vaan ainoastaan irvikuva. Minä en muuten ole koskaan nähnyt sosialistia, joka voisi välttyä olemasta molempia, vaikka hän sen kieltäisikin.

Sosialidemokraattisen työväenpuolueen tulee sen vuoksi olla sekä vallankumouksellinen että reformistinen. Ja jokainen pienikin saavutus, jonka puolesta me työskentelemme, on yksi kivi uudessa yhteiskuntarakennuksessa.

Todellinen vallankumous ei ole aseitten kokoamista ja ihmisten opettamista uskomaan kanuunoiden ja raakuuden mahtiin. Yhteiskunnallinen vallankumous on työväen joukkojen herättämistä täyteen ja yhtenäiseen sosialistiseen ymmärtämykseen, käyttämään taloudellisen, järjestöllisen ja yhteiskunnallisen voimansa uuden yhteiskunnan luomiseksi. Jos tässä onnistutaan, tapahtuu uudestirakentaminen ilman, että mikään mahti maailmassa voi sitä estää tai myöhemmin hävittää.

Se on vallankumousta, todellista sosialistista vallankumousta. Vallankumous, joka toteutuakseen ei vaadi mitään militarisoimista ja raaistamista, eikä ihmiskunnan johtamista uusiin joukkoteurastuksiin.

Taistelu kommunistien ja sosialidemokraattien välillä ei siis ole kysymys vallankumouksellisuudesta tai reformistisuudesta, vaan militarismin tai antimilitarismin aseiden käytöstä luokkataistelussamme".

Kuten edellä esitetystä selviää, on sos.-dem. naisliikkeen johdonmukaisesti seurattava sosialidemokraattisia periaatteita ja sen mukaan jyrkän luokkatoiminnan puitteissa pyrittävä valloittamaan yhteiskunnallisia oikeuksia työväelle.

Ylläolevan perusteella esitämme kokouksen päätettäväksi:

- 1) "Käsittäen että puolueen voima on työväenluokan yksimielisyydessä, valistuneisuudessa ja lujassa järjestäytymisessä, lausuu kokous, että osastojen on jyrkän luokkataistelun avulla niin valtiollisella kuin ammatillisella alalla pyrittävä turvaamaan työväelle jo saavutettuja oikeuksia sekä valtaamaan uusia".
- 2) "Sos.-dem. työläisnaisliiton osastojen on kaikkine jäsenineen kuuluttava sos.-dem. puolueeseen, ja on osastojen samoin kuin osaston jäsenten kaikessa toiminnassaan noudatettava sos.-dem puoluekokousten ja puoluepuoleiston päätöksiä sekä puoluejohtamiskunnan ohjeita sekä sos.-dem. naisten edustajakokousten päätöksiä ja liittotoimikunnan antamia ohjeita".
- 3) "Sos.-dem. työläisnaisten liiton jäsenet eivät saa samaan aikaan kuulua johonkin toiseen valtiolliseen puolueeseen, eikä ottaa osaa sellaiseen toimintaan, joka on puolueen vastaista taikka puoluetta vahingoittavaa, vaan on toiminnassa aina pysyttävä selvän sosialidemokraattisen luokkataistelun kannalla".

Huotari, Lehtonen ja Laaksonen hyväksyivät muutoin ponnet, mutta vaativat selvennystä, että osastojen on katsottava, miltä taholta sos.-dem. naisliittotoimikunnan nimessä tulevat ohjeet lähtevät, ja seurattava vain niitä, jotka ovat periaatteittemme mukaisia. Asia lähetettiin menettelytapa valiokuntaan, joka esitti siitä seuraavan mietinnön:

"Siihen katsoen, että menettelytapakysymys on ensimmäistä

kertaa sos.-dem. Naisliittokokouksen ohjelmassa, on valiokunnan mielestä kokouksen määriteltävä niin tarkat ääriviivat sos.-dem. naisliiton ja sen osastojen toiminnassa, ettei väärinkäsityksiä periaatteellisessa suhteessa voi syntyä. Ja erittäinkin nyt, jolloin kokoonnutaan ensi kertaa, mielipiteiden murrosajan jälkeen, on meidän erikoisesti painostettava sitä seikkaa, että vaikka sosialidemokraattinen liike onkin vallankumouksellista, on puolueemme yhdeksi aseeksi taistelussa päämääriensä saavuttamiseksi hyväksynyt parlamenttaarisen toiminnan. Samoin ovat sos.-dem. Naistenliittokokoukset joka kerta omaksuneet parlamenttaarisen kannan. Väärän tulkitsemisen välttämiseksi sanottakoon, että kansanvaltaisten päämäärien saavuttamiseksi yhtäpitävästi sos.-dem. puolueen menettelytapojen kanssa hyväksymme kaikki ne keinot, jotka eivät sodi sos.-dem. periaatteita vastaan.

Ponnet samat kuin liittotoimikunnan, paitsi;

1. kohtaan lisää "osuustoiminnallisellakin" alalla.
2. kohtaan loppuun sanat "ohjeita, sikäli kuin ne ovat sosialidemokraattisten periaatteiden mukaisia".
3. kohta sellaisenaan.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Kansainvälinen sos.-dem. naisten järjestäytyminen.

Esitettiin laaja liittotoimikunnan alustus. jossa kerrottiin työväen internatsionaalen vaiheita. Ensimmäinen internatsionaale syntyi v. 1864 Lontoossa ja hajosi sosialidemokratiaa hylkiväin äärimmäisyyssainesten vaikutuksesta v. 1872. Toinen internatsionaale luotiin Pariisissa 1889 ja jatkuu yhä. Ensimmäinen sd. naisten internatsionaalinen kongressi oli v. 1907. Liittomme on ollut edustettuna Stuttgartin ja Kööpenhaminan internatsionaalisissa kongresseissa. Baseliin v. 1912 ei voitu edustajaa lähettää.

Sodan sytyttyä sotkeutuivat selvät toimintatavat ja tämä yksimielinen kaikkia maailman kansoja yhdistävä toiminta rikkoutui, siitä huolimatta, vaikka sitä koetettiinkin pitää jollakin tavoin vireillä, joka kuitenkin sotaa käyvän maiden välillä sensuurin y. m. sodasta johtuvain toimenpiteiden kautta osoittautui mahdottomaksi.

Sodan kestänyt 8 kk. 26 - 28 p:nä maaliskuuta 1915 kokoontui sosialidemokraattisia naisia Bernin kaupunkiin Sveitsissä Saksasta, Englannista, Ranskasta, Venäjältä, Puolasta, Hollannista ja Sveitsistä keskustelemaan sodanvastaisista toimenpiteistä ja solmiamaan kansainvälisiä solidarisuuden siteitä. Sen jälkeen syyskuussa samana vuonna yritettiin Zimmerwaldissa nostaa yhteistä socialistista toimintaa pystyyn, jatkuen jatkuen sen elvyttäminen Kientalissa 1916 huhtikuulla ja Tukholmassa syyskuulla 1917.

Kuten tiedetään, liittyi meidänkin maamme sosialidemokraattinen puolue v. 1917 kesäkuussa pidetyssä puoluekokouksessa

Zimmerwaldin internationaaleen ja tällä perusteella kai Tukholmassa pidetyssä Zimmerwaldin internationaalen kolmannen kongressin yhteydessä pidetyssä naisten neuvottelukongressissa oli Suomen naisten puolesta eräs miestoveri edustamassa meidän maamme sos.-dem. naisjärjestöä. Lisäksi lähetettiin kongressille kirjallinen selostus ja tervehdys Suomen sos. dem. naisilta. Mutta Zimmerwaldin internatsionaalesta ei tullut

elävää. Ja senjälkeen on työväen sosialistinen internatsionaale hajonnut kolmeen osaan, Amsterdamin, Wienin ja Moskovon internatsionaaleen *), joka viimeinen muodostaa kommunistisen lahkoon. Kansainvälinen sos.-dem. naisten toimintakin on vielä lamassa, joskin heikkoja yrityksiä sen aikaansaamiseksi on. Ehdotetaan kokouksen päätettäväksi: "Että liittotoimikunta velvoitetaan tarkoin seuraamaan kansainvälisen toiminnan kehittymistä ja antamaan siitä silloin tällöin selostuksia osastoille, että heti kun sosialidemokraattisella pohjalla toimivaa kansainvälistä naisten toimintaa ilmaantuu, liittotoimikunta valtuutetaan ryhtymään yhteistoimintaan kansainvälisen toiminnan vakiinnuttamiseksi ja mahdollisesti maamme sosialidemokraattisen naisliikkeen siihen yhdistämiseksi". *) Kuten tunnetaan, yhdistyivät kaksi ensin mainittua yhdeksi internatsionaaleksi Hampurin kongressissa 1923.

T o i m i t u s.

Kun asiasta oli muutamia alustuksen suuntaan käyviä puheenvuoroja käytetty, hyväksyttiin ponnet sellaisenaan.

Sos.-dem. naisliiton valistustyön järjestäminen.

Liittotoimikunnan alustuksessa osoitettiin etteivät liiton puhujan kerta paikassaan pitämät puheet riitä. Kuitenkaan ei varojen puutteessa aikaansaada eri paikkakunnilla pitempiä kursseja, ja on siis käytävä keskitietä. Myös muita toimenpiteitä olisi tarkemmin määriteltävä. Ehdotamme liittokokouksen päätettäväksi:

- 1) "Että valistustyö järjestetään toimeenpanemalla 2 - 3 iltaa kestäviä puhe- ja opastustilaisuuksia niillä paikoilla, joissa on sos.-dem. naisyhdistyksiä, sekä siellä, missä ei ole liiton osastoja, voi toimikunta harkintansa mukaan järjestää puhetilaisuuksia";
- 2) "Että liittotoimikunta hankkii osastojen juhliin ja iltamiin sekä kokouksiin puhujia tarpeen mukaan ja korvaavat osastot itse kaikki näistä johtuvat kulut";
- 3) "Että sos.-dem. naisliiton palvelukseen otetaan 1 p:stä syyskuuta vakinaisesti palkattu sihteeri, joka samalla velvoitetaan olemaan osan vuodessa puhuja- ja järjestelymatkoilla";
- 4) "Että sos.-dem. naisliitolle palkataan puhuja noin yhdeksän kuukauden ajaksi vuodeksi, sikäli kuin liiton varat myöntävät";
- 5) "Että osastot velvoitetaan luovuttamaan vähintään yhdet iltamatulot vuodessa liiton valistusrahastoon";
- 6) "Että jokaiselta jäseneltä kannetaan yhden markan ylimääräinen vero vuodessa liiton valistusrahastoon".

Puheenvuoron käyttäjistä eräät arvelivat, että sihteerintoimen vakinaiseen palkkaukseen eivät vielä varat riittäisi. Toiset katsoivat, että ei myös osastoja aina voida velvoittaa tilapäispuhujan kuluja korvaamaan. Asian käytyä valistusasiain valiokunnassa, hyväksyttiin liittotoimikunnan ponnet sellaisin lievennyksin, että puhuja palkataan niin pitkäksi ajaksi ja sikäli kuin varat riittävät. 6. kohta hyljättiin ja ylimääräinen markan liittovero päätettiin kantaa, "jos se välttämättömäksi havaitaan".

Illanvietto.

Illalla oli liittotoimikunta järjestänyt illanvieton työväentalon A - salissa. Tervehdyspuheen piti liiton sihteeri, Hilda Seppälä,

selostaen sos.-dem. naisten toimintaa viime liittokokouksesta lähtien; Lyyli Erosen kirjoittaman runon lausui rva Kirveskoski. Juhlapuheen piti tri Hannes Ryömä; lisäksi oli ohjelmassa murrejuttu, jonka esitti Hilda Öberg sekä Alma Luhtalan runonlausuntoa y. m. Virkistävää yhdessäoloa jatkettiin puoleen yöhön.

Toinen kokouspäivä.

Kokous aloitettiin klo 9 aamulla laulamalla "Työväenmarssi". Puheenjohtajana Fanny Ahlfors. Toimitettiin nimenhuuto, jossa merkittiin kaikki edustajat saapuvilla oleviksi. Luettiin järjestävän valiokunnan esittämät tervehdyskirjeet äsken vapautuneille Anni Savolaiselle ja Hulda Salmelle; vankilassa oleville Hilja Pärssiselle, Ida Aalle-Teljolle ja toisille valtiollisille naisvangeille, myös Lappeenrannan ja Tammisaaren vankileireissä oleville tovereille lähetettävä tervehdys luettiin sekä Ruotsin Sos.-dem. Naisjärjestölle Signe Wessmanin osoitteella lähetettävä tervehdys-sähkösanoma.

Armahduskysymys.
Järjestävä valiokunta esitti kokouksen hyväksyttäväksi lausunnon: "Suomen sosialidemokraattiset naiset ympäri maata, kokoontuneina kymmenenteen edustajakokoukseensa, lausuvat vielä kerran ilmi syvän katkeruutensa sen johdosta, että maamme porvaristo, käyttäen tilanteen heille suomaa valtaa hyväkseen, yhä edelleen jatkaa yli 3 vuotta sitten alkamaansa sorto- ja kostopolitiikkaa maamme järjestynyttä työväestöä kohtaan. Kaikkein räikeimpänä ja mieltä katkeroittavampana toimenpiteenä on pidettävä sitä, että parhaimmat nais- ja miestoverimme edelleen saavat virua vankiloissa turhaan odottaen heille oikeuden mukaan jo kauan sitten kuulunutta vapautta.
Kaiken vääryyden ja mielivallan huipuksi voidaan merkitä sellaiset tapaukset kuin eräiden naistoveriemme erehdyksessä vapauttaminen ja taas uudestaan vangitseminen. Tuntuu raakalaisteolta sellainen menettely, että hcnkilöt, jotka päästetään ulos vankilasta siinä uskossa, että he vihdoinkin pitkien odotusten jälkeen ovat saaneet vapautensa takaisin, muutaman tunnin kuluttua uudelleen vangitaan ja että heitä tämän jälkeen edelleen pidetään kuukausimääriä, kenties vuosia vielä vankilassa. Kaiken tämän jälkeen ei ole ihmettelemistä, jos käsitys maamme kuulumisesta oikeusvaltioiden joukkoon ei kansamme suurissa joukoissa saakaan kantavuutta.
Vakuutamme, että ennenkuin usko minkäänlaiseen lailliseen toimintaan, jonka kautta samalla kun tuetaan työväestön taloudellista ja valtiollista toimintaa ja taistelua, myöskin lujitettaisiin maamme sisäisesti ja ulkonaisesti, voi tulla kysymykseen, täytyy meidän ennen kaikkea päästä siihen, että vallassaolevien taholta toisinajattelevia kohtaan luovutaan kosto- ja vainoamistoimenpiteistä, sillä Suomen työväestö on jo liian kauan saanut kantaa porvariston sen hartioille säilyttämää koston iestä. Siksi kokous uudistaakin sen työväestön yksimielisen ja näiden sortovuosien kuluessa monesti lausutun vakavan vaatimuksen, "että kaikki valtiollisten mielipiteitten sorto ja niiden johdosta toimitetut vangitsemiset ovat lopetettavat sekä että kaikki valtiollisten mielipiteittensä tähden vankina olevat ovat heti vapautettavat".
Lausunto hyväksyttiin.

Ajan varaamiseksi lähetystön käyntiä varten oikeusministerin luona sekä valiokuntien työskentelylle, lopetettiin kokous k:lo. 10.30. sekä päätettiin uudelleen kokoontua k:lo. 2 i. p. Kokousta jatkettiin k:lo. 2 i. p. Fanny Ahlforssin edelleen johtaessa puhetta.

Punaorpojen huolto.

Helsingin, Lauritsalan, Voikkaan ja Malmin sos.-dem. naisyhdistyksiä alustuksessa lausuttiin m. m.:
Tämä asia on työväenluokalle kipeä, ja oli se esillä jo viime liittokokouksessa.
Ne numerot, joita sotaorpojen lukumäärässä jo v. 1919 mainittiin, nim. noin 18,000 - 20,000 eivät ole sanottavasti muuttuneet sen jälkeen kuin tuo määrä on voitu virallisesti todentaa. Niinpä köyhäinhoidon ylitarkastajan sanomalehdille 13/1 1921 antamien tietojen mukaan mainitaan sosiaalihallituksen tilastoissa olevan noin 20,000 sotaorpoa ja avun tarpeessa ainakin 15,000 - 18,000. Näin suuren orpomäärän avustaminen noin äkkiyllätyksenä tuotti tavattoman paljon vaikeuksia, ennenkuin vaikeasti liikkeellesaatavia yhteiskunnallisia avustuskoneita saatiin käyntiin, ja siksi "puhdistuksesta" jäljelle jääneet järjestyneet työläiset ryhtyivätkin heti ensitöikseen laajoihin vapaaehtoihin punaisten orpojen avustustoimenpiteisiin perustaen 1918 syyskuussa Suomen työläisten avustustoimikunnan, joka jakoi vuosina 1918 - 1919 avustusta Smk. 746,705: - 12,400 perheelle, joissa oli lapsia 29,011. Tämän jälkeen on samaa työtä jatkanut työväenjärjestöjen avustustoimikunta, joka vv. 1920 - 1921 aikana tähän mennessä on jakanut noin Smk. 742,000: - 3,995 perheelle, joissa on lapsia 9,600. Lisäksi on otettava huomioon eri paikkakunnilla työväenjärjestöjen suorittama avustustyö, josta meillä ei ole lähempiä tietoja, vaan jonka tiedämme olleen monin paikoin huomattavan voimakkaan.
Valtion taholtakin oli kaikista vastusteluista ja kitsasteluista huolimatta ryhdyttävä joihinkin toimenpiteisiin varsinkin sen jälkeen, kun eduskuntaan taas saatiin työväen edustajia. Tapa, millä siihen porvaristo suhtautuu, on nurinkurinen. Useat heidän huomatuimmat henkilönsä ovat sitä mieltä, että "sotaorvoissa on valtava määrä sellaisia, joiden äidit ovat pidettävät siveellisesti ala-arvoisina, joiden käsiin yhteiskunta ei voi uskoa niin kallista omaisuutta kuin heidän omat lapsensa". (Huoltaja n:o 1 — 2 1919.) Tästä johtuu halu "sijoittaa" lapsia porvarillisiin perheisiin. Ja milloin apu annetaan äidille, tapahtuu se vaivaishoidon muodossa. Sitäpaitsi on vielä paljon punaorpoja yhteiskunnan apua vailla.
Vuoden 1920 lopulla tehty tilasto ilmaisee, että punaorpoja, joitten avustukseen käytettiin valtion varoja, oli hoidettu:
Sijaiskodissa
Omassa Omassa Vieraassa
kodissa kunnassa kunnassa
Uudenmaan läänissä 1,029 3 68
Turun ja Porin läänissä 938 35 32
Hämeen läänissä 1,032 942 28
Viipurin läänissä 2,875 145 457
Mikkelin läänissä - - -
Kuopion läänissä 11 - -
Vaasan läänissä 10 - -
Oulun läänissä 16 3 -

Koko maassa

5,911 1,128 603

Lastenkodeissa ja päivähuoltoloissa hoidettujen sotaorpojen luku vuoden 1920 lopussa:

Lasten- Päivähuolto-
kodeissa loissa
Uudenmaan läänissä 231 167
Turun ja Porin läänissä 260 103
Hämeen läänissä 352 31
Viipurin läänissä 1,478 172
Mikkelin läänissä 10 9
Kuopion läänissä 33 -
Vaasan läänissä 23 -
Oulun läänissä - -
Koko maassa

2,387 482

Tästä tilastosta näemme, että vähän enempi kuin puolet, noin 55 % sotaorvoista on saanut olla oman äitinsä hoidossa, kun taas noin 45 % on joutunut eri laitoksissa ja vieraissa perheissä hoidettavaksi.

Sotaorpoja on ilmoitettu olevan noin 415 kunnassa ja jo näistä kunnista 102 on pyytänyt valtion avustusta, jota myönnetään 50 % kunnille kaikista niistä menoista, joita kunnille sotaorpojen huollosta koituu. Nyt on siis 313 kuntaa jättänyt tuon valtioavun pyytämättä ja tästä johtuu, että noissa kunnissa olevat sotaorvot jäävät kokonaan osattomiksi valtion avustuksesta. Valtion varoilla avustettujen sotaorpojen luku oli vuoden 1919 lopussa:

Uudenmaan läänissä 1,585, Turun ja Porin läänissä 1,503, Hämeen 2,385, Viipurin 5,167, Mikkelin 19, Kuopion 44, Vaasan 33 ja Oulun läänissä 19, koko maassa orpojen luku samaan aikaan ilmoitetaan nousevan yht. 10,755. Tästä siis näemme, että valtio on v. 1919 lopussa avustanut ainoastaan 10,755 sotaorpoa, vaikka sotaorpojen luku samaan aikaan ilmoitetaan nousevan 18,000 - 20,000. Sitäpaitsi ovat avustukset enimmäkseen riittämättömiä. Suojeluskunnille myönnetään esim. tänäkin vuotena 25 miljoonaa ja sotaorvoille 8 miljoonaa. Aikaisemmin v. 1919 on sotaorvoille myönnetty 5 miljoonaa ja v. 1920 7 miljoonaa. Vertaamalla suojeluskunnan ja lasten kasvatuksen hoidon tärkeyttä, jokainen yhteiskunnallisesti valistunut ihminen ei voi tulla muuhun tulokseen kuin että lapset ovat yhteiskunnan tulevaisuuden turva ja voima kun taas suojeluskunnat ovat kaikkien kauhuna ja ennemmin tai myöhemmin tuottavat meille varmasti turmaa ja onnettomuutta.

Liittokokoukselle ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

1) "Että eduskunta kiireellisesti hyväksyisi sos.-dem. ryhmän puolelta tehdyn anomuksen, että laki 24 p:nä helmik. 1919, koskeva eläkkeen myöntämistä kansalais-sotaan osaa ottaneille sotureille ja heidän perheensä jäsenille laajennettaisiin koskemaan kaikkia kansalais-sodan uhreja puolueisiin katsomatta, sekä että eläke olisi kyllin suuri vastaamaan elintasoa".

- 2) "Siksi kunnes saadaan valtion eläke, ovat kunnat velvolliset antamaan riittävää avustusta kansalais-sodan johdosta kärsimään joutuneille sotaesikille ja heidän lapsilleen sekä vankilassa viruvien valtiollisten vankien perheille".
 - 3) "Lapsia ei saa vastoin äitien tahtoa eroittaa äidistään ja on äitiä avustettava saman perusteen mukaan, mikä kullakin paikkakunnalla ja vieraillekin hoitajille maksetaan tällaisia lapsia varten, jotka ovat vailla isää ja äitiä tai muuta läheistä omaista, joka heistä huolehtisi. Ja on kuntain ja valtion avustusta hyväkseen käyttäen perustettava lastenkoteja".
 - 4) "Kuntain on järjestettävä lastenseimiä sekä lastenkoteja ja -tarhoja, jonne voi aina päiviksi sijoittaa lapsensa, ja olisi niissä järjestettävä lapsille heidän ikäänsä soveltuvaa ajanvietettä ja annettava tarpeeksi ravitsevaa ruokaa".
 - 5) "Sos.-dem. kunnanvaltuutettujen on valvottava, että näitä lastenkoteja hoidetaan vapaamielisessä ja humanisessa hengessä.
- Asiasta käytettiin 34 puheenvuoroa, joissa moitittiin vallitsevan yhteiskunnallisen punaorpoavun varjopuolia ja kannatettiin osastojen toimesta erikoisen juhlan viettoa varojen keräämiseksi tarkoitusta varten.
- Kysymys lähetettiin yleisten asiain valiokuntaan, joka sitten ehdotti lausuttavaksi: "Kansalais-sodan kauhuista vähän selvittyään ryhtyi työväestö toimenpiteisiin järjestääkseen jollakin tavoin apua niille tuhansille sotaesikille ja orvoille, jotka porvariston kostopolitiikan seurauksena olivat huoltajansa menettäneet. Samalla myöskin kokouksissaan vaatien sekä valtiolta että kunnilta kunnollista ja riittävää avustusta heille. Työväenjärjestöjen toimesta onkin voitu sekä ulko että kotimaassa saadun keräyksen kautta lievittää jonkun verran leskien ja orpojen hätää, mutta riittävää avustusta ei läheskään ole voitu jakaa. Kunnat eivät myöskään ole täyttäneet velvollisuuttaan sotaesikiä ja orpoja kohtaan, josta paraimpana todistuksena esim. on, että viime vuoden aikana kunnanvaltuustojen huolimattomuuden kautta jäi toista miljoonaa markkaa käyttämättä siitä 7,000,000 markan summasta, minkä eduskunta myönsi sanottuun tarkoitukseen. Katsoen tähän sekä myöskin siihen, että monessa paikassa on jo muutenkin kaikkensa menettäneiltä työläisäideiltä viety sekä valtiollinen että kunnallinen äänioikeus lapsille jaetun avustuksen johdosta, kokous mitä tarmokkaimmin vaatii, että tämä avustus, joka sotaesikille ja orvoille jaetaan, on jaettava irrallisena köyhäinhoitoavustuksesta ja että kuntien sekä valtion on riittävästi varattava varoja tähän tarkoitukseen ja pidettävä hyvää huolta siitä, että kaikki sanottuun tarkoitukseen myönnettyt määrärahat tarkalleen käytetään. Tämä siihen asti kunnes eduskunnassa tulee valmiiksi laki eläkkeistä kaikille kansalais-sodan johdosta turvattomaksi joutuneille, jota sos.-dem. eduskuntaryhmän on kiirehdittävä käytettävissä olevin keinoin. Erikoisen punaleskien ja orpojen päivän vieton varojen saamiseksi pitää kokous myös välttämättömänä ja toivoo että sos.-dem. naisliiton kanssa yhdessä voitaisiin tätä päivää viettää. Jos ei yhteistoimintaa synny, järjestäköön sos.-dem. naisliitto silloin yksinään punaorpojen juhlapäivän syyskuun ensimmäisenä sunnuntaina joka vuosi. Edellä esitetyn perusteella sekä tietäen sen, minkälaisessa äärimmäisessä hädässä punaiset sotaesiket ja orvot vielä nytkin monessa kunnassa ovat, ehdottaa valiokunta hyväksyttäväksi alustuksen ponsien 1. 2. 3. 4. ja 5. kohdat sellaisenaan paitsi lisää sana "riittävästi" lasten

seimiä ja koteja.

Lisäksi ehdotetaan:

6) "Että niissä kunnissa, joissa ei vielä ole pyydetty valtion sotaorvoille myöntämää avustusta, on työväen ryhdyttävä toimenpiteisiin, että sitä aivan ensi tilassa anotaan";

7) "Että niitä avustuksia, joita annetaan sotaorvoille ja heidän äideilleen, ei ole jaettava vaivaisavustuksena eikä niiden johdosta saa riistää valtiollisia eikä kunnallisia kansalaisoikeuksia";

8) "Että liittotoimikunnan on joka vuosi järjestettävä erikoinen punaleskien ja orpojen juhlapäivä, josta saadut varat annetaan Työväenjärjestöjen Avustuskomitean jaettavaksi hädänalaisiin perheisiin. Juhlat olisi järjestettävä yhdessä "Sosialistisen Naisliiton" kanssa, mutta jos ei heidän kanssaan yhteistoimintaa synny, järjestäköön silloin Sos.-dem. Naisliitto yksinään juhlan syyskuun 1:nä sunnuntaina".

Mietinnöt ja ponnet hyväksyttiin.

Sotilasrasitusten vähentäminen ja suojeluskuntain hajoittaminen.

(Esittänyt Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistys.)

Alustuksessa kuvattiin maailmansodan tuhoja ja militarismin turmiollisuutta ja vaadittiin, että hallitus ryhtyy valmistaviin toimenpiteisiin puolustuslaitoksen muuttamisesta kansanmiliisin kannalle. Sotapalvelus nykyisen järjestelmän vallitessa, kunnes kansanmiliisi saadaan aikaan, on lyhennettävä 6 kuukaudeksi. Ehdotettiin kokouksen päätettäväksi:

"Että sotalaitos sellaisenaan on lopetettava ja maanpuolustus ja rajojen vartiointi järjestettävä n.s. kansanmiliisin kannalle, sekä että luokkasotajoukko, suojeluskunnat, ovat heti lakkautettavat ja niiden aseet otettavat valtion huostaan".

Kun viisi, pääpiirteissään asiaa kannattavaa puheenvuoroa oli käytetty, lähetettiin kysymys menettelytapa valiokuntaan, joka ehdotti kokouksen lausuttavaksi: "Se mieletön tuhlailu, jolla porvarit pyrkivät sotalaitoksen, mutta varsinkin suojeluskuntien määrärahoja lisäämään, suojeluskuntien, jotka ovat perustetut yksinomaan työväenluokan sortamiseksi, todistaa porvariston rajatonta vallanhalua. Eritoten äsken tapahtunut suojeluskuntaskandaali todistaa, että taantumuspiireissä yhä lietsotaan monarkistien suur-Suomen valloitushaaveita ja että niiden taantumuspiirien tukena ja turvana on puolivirallinen porvarillinen aseellinen luokkajärjestö, suojeluskunnat, joiden tarkoituksena on m. m. saada vaikutuksensa alaiseksi myöskin vakituisen armeijan johto. Nyt esiintyvä tapaus todistaa paraiten, miten vaarallinen valtion ja kuntain varoilla ylläpidettävä aseellinen luokkajärjestö on, se kun ilmeisesti, jos saa jatkoa, pyrkii valtiovallan valloittamiseen. Siksi onkin työväen mitä jyrkemmin vaadittava porvarillisen luokkajärjestön, suojeluskuntain, hajoittamista. Edellä sanotun perusteella ehdottaa valiokunta 10:n sos.-dem. naisten liittokokouksen hyväksyttäväksi alustuksessa esitetyt ponnet. Lausunto ja ponnet hyväksyttiin.

Liiton äänenkannattajakysymys.

Kokoukselle esitettiin tamperelaisten toverien laatima tiliselostus

heidän huollettavanaan olleiden liiton tilapäisjulkaisujen tuotosta sekä allaoleva tilintarkastajain lausunto:
"Uusi Työläisnainen", "Joulu"-, "Naistenpäivä"- ja "Vappu"-lehden tilit v. 1920 - 1921.

Tilitiedot löytyvät toisaalla.

Siirryttiin keskustelemaan liiton vakinaisen äänenkannattajan ilmestymisestä. Anni Huotari selosti oman äänenkannattajan tarpeellisuutta ja esitti arviolaskelman lehden kannattavaisuudesta sekä ehdotti, että vuoden 1922 alusta alettaisiin julaista sos.-dem. naisten äänenkannattajaa kaksi kertaa kuussa 16 - sivuisena ja aikakauslehden muotoisena; että lehti kiinteästi liitettäisiin liittotoimikunnan yhteyteen, liittotoimikunnan valvoessa sekä lehden toimitusta että jakelua; että ainakin kahdesti vuodessa, kevääksi ja jouluksi, suurempi tilapäisjulkaisu annettaisiin.
Malmin naisosaston kirjallinen lehteä puoltava lausunto luettiin. Parikymmentä puheenvuoron käyttäjää kannatti lehden perustamista. Nimeksi ehdotettiin "Uusi Työläisnainen", "Köyhälistönainen", "Toveritar" ja "Punalippu".
Asia lähetettiin valistusasiain valiokuntaan, joka ehdotti asiasta päätettäväksi seuraavaa:

Tilapäisjulkaisujen tiliselostuksen johdosta:

Kokous kuultuaan lehden taloudenhoitajan antaman selostuksen ynnä tilintarkastajain lausunnon, voi mielihyvällä ja kiitollisuudella myöntää asianomaisille täydellisen tili- ja vastuuvapauden, sekä lausuu kokous kiitoksensa toimittajille ja kaikille niille, erikoisesti juuri tamperelaisille tovereille, jotka tileissä näkyvään huomattavaan rahalliseen tulokseen ovat olleet myötävaikuttamassa.
Mietintö hyväksyttiin.

Liiton äänenkannattajan ilmestymisestä.

Koska yleensä on välttämätöntä, että jokaisella aatekunnalla on oma äänenkannattajansa, jonka kautta voidaan ylläpitää lähempää yhteyttä samoin ajattelevain kesken ynnä erikoisesti sitä aatetta ajavaa agitatsioonin harjoittaa, on luonnollista, että maamme sosialidemokraattisella naisliikkeelläkin on oma äänenkannattajansa, jonka puute viime aikoina on ollut sangen tuntuva. Tämän johdosta päättää kokous, että tulevan vuoden alusta liittotoimikunnan kustantamana aletaan julaista kerran kuukaudessa ilmestyvää 16 - 24-sivuista, 15 mk. vuosikerralta maksavaa, "Toveritar"-nimistä sosialidemo- kraattista naisten lehteä; että liittotoimikunnan on huolehdittava lehden toimittajan hankkimisesta y. m. lehden julkaisemisesta johtuvista toimenpiteistä; että tämän vuoden ajalla tilapäisjulkaisuja syyskuussa leskien ja orpojen päiväksi ja joulukuussa joululehti ja huolehtii näiden kustannuksesta liittotoimikunta, kuten ennenkin sekä toimituksesta ja postituksesta ja painatuksesta entiset toimittajat.
Lehden nimestä syntyi eri mieliä. Huotari ehdotti useampain kannattamana, että lehden tilaushintaa ei ponsissa määriteltäisi, koska rahamme arvo on sangen epävakainen ja koska vielä ei

voida varmuudella sanoa, mitä lehti tulee maksamaan.
Ehdotus hyväksyttiin.

Kokouksen loppupuolella toimitetussa äänestyksessä annettiin eri nimiehdotuksille seuraavat äänimäärät: "Toveritar" 10, "Köyhälistönainen" 7, "Sosialidemokraattinen Nainen" 5, "Sarastus" 4, Nainen 1 ja "Työläisnainen" 1 äänen. Lehden nimeksi tuli näin ollen "Toveritar".

Liiton säännöt.

Huotari halusi, että asetettaisiin jälleen liitolle liittoneuvosto, kuten aikaisemminkin on ollut. Katsoi liiton sisäisen tilan turvatumaksi äkkihyökkäyksiltä, jos on olemassa liittoneuvosto liittotoimikunnan apuna asioita hoitamassa ja päättämässä.

Viimeisestä ehdotuksesta keskusteltiin ja äänestettiin. Päätettiin suurella äänten enemmistöllä, että liittoneuvostoa ei aseteta. Sääntöehdotus lähetettiin tämän jälkeen valistusasiain valiokuntaan, jonka esittämä alla oleva sääntöehdotus muutoksitta hyväksyttiin:

Suomen Sosialidemokraattisen Työläisnaisten Liiton säännöt.

1§

Nimi ja kotipaikka.

Yhdistyksen nimi on Suomen Sosialidemokraattinen Työläisnaisten Liitto. Kotipaikka on Helsingin kaupunki, mutta käsittää liiton toiminta koko Suomenmaan.

2§

Liiton tarkoituksena on:

- 1) Olla yhdys-siteenä sosialidemokraattiseen puolueeseen kuuluvain naisyhdistysten, naisosastojen ja naisammattiosastojen kesken;
- 2) Tehokkaan järjestäytymistyön kautta lujittaa työväenluokan naisten valtiollisten, taloudellisten ja henkisten tarkoituksien edistämistä sosialidemokraattisen puolueohjelman mukaan;
- 3) Perustaa liiton osastoja niille paikkakunnille, missä luullaan olevan osaston toiminnalle edellytyksiä;
- 4) Avustaa liiton osastojen toimintaa antamalla suullisia ja kirjallisia ohjeita sekä tarkastaa niiden toimintaa.
- 5) Olla vuorovaikutuksessa kansainvälisten sosialidemokraattisten naisten keskusjärjestöjen ja muitten maitten naisjärjestöjen kanssa.

3§

Liiton kokoonpano, siihen yhtyminen ja siitä eroaminen.

- 1) Liiton muodostavat ne paikalliset naisyhdistykset ja osastot, jotka liittoon kuuluviksi ovat ilmoittautuneet ja jotka hyväksyvät liiton säännöt ja tarkoituksen.
- 2) Liittoon yhtyneen naisyhdistyksen tai osaston on noudatettava liiton edustajakokousten päätöksiä sekä täytettävä säännöissä määrätyt ynnä liittotoimikunnan osastoille asettamat velvollisuudet.
- 3) Liittoon yhtymisilmoitus tehdään liittotoimikunnalle kirjallisesti ja tulee ilmoitusta seurata yhtyneen osaston jäsenmäärän luku ja virkailijain nimi ja osoitteet.
- 4) Liittoon yhtynyt osasto kuuluu siihen kaikkine jäsenineen.

5) Liittoon ilmoittautunut naisyhdistys tai osasto luetaan liittoon kuuluvaksi sen kuukauden alusta, jolloin liittotoimikunta on osaston liittoon hyväksynyt.

6) Jos joku liiton paikallisosastoista rikkoo sääntöjä tai sosialidemokraattisia periaatteita vastaan, olkoon liittotoimikunnalla oikeus antaa osastolle varoitus tai erottaa se liiton jäsenyydestä. Päätökseen tyytymätön osasto voi vedota edustajakokoukseen.

32

4 §.

Liiton verot.

1) Jokainen liittoon yhtynyt naisyhdistys suorittaa liitolle jokaiselta jäseneltään sen määrän, jonka liittokokous toimintakaudeksi kerrallaan määrää. Verot tilitetään liitolle neljännesvuosittain aina huhti-, heinä-, loka- ja tammikuun aikana, edellä kuluneelta neljännekseltä.

2) Liittoon yhtyneet naisten ammattiosastot suorittavat veroa 25 markkaa vuodessa jäsenmääränsä jokaiselta alkavalta viideltäkymmeneltä jäseneltä ja tilitetään vero puolivuositain tammi- ja heinäkuulta.

3) Veron koroittamisesta, samoin kuin ylimääräisen veron kantamisestakin päättää liittokokous joka kerta erikseen.

5 §.

Liiton hallinto.

1) Liiton toimintaa johtaa ja vastaa sen puolesta liittotoimikunta, joka on päätösvaltainen kaikissa niissä asioissa, joista liiton edustajakokous ei ole päätöstä tehnyt.

2) Liittotoimikunta valitaan liittokokouksessa yhdeksi toimintakaudeksi kerrallaan siten, että erikseen valitaan liiton puheenjohtaja ja sen jälkeen 6 vakinaista sekä yhtä monta varajäsentä.

3) Liittotoimikunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan ja rahastonhoitajan, joka myös voi olla sihteerä. Jos rahastonhoitaja valitaan ulkopuolelta liittotoimikunnan, ei hänellä ole toimikunnan kokouksessa äänestys-oikeutta.

4) Liittotoimikunta kokoontuu niin usein, kuin asiat vaativat ja on se päätösvaltainen puheenjohtajan tai hänen sijaisensa neljän jäsenen läsnäollessa. Jos jäsen ilman toimikunnan hyväksymää syytä kolme kertaa yhtämittaa jää pois toimikunnan kokouksista, katsotaan hän eronneeksi toimikunnasta. Jos toimikunnan jäsen eroaa, kutsuu toimikunta hänen tilalleen varajäsenen. Varajäsen kätetään myös silloin toimikunnan kokoukseen, kun vakinaisen jäsenen sairaus, matka tahi joku muu syy estää hänen läsnäolonsa.

5) Toimikunnan jäsen, joka ilmoittaa pöytäkirjaan vastalauseensa tehdystä päätöksestä, on päätökseen nähden vapautettu vastuusta.

6) Liittotoimikunnan tehtävä on:

a) käsitellä ja päättää, kaikkia niitä asioita, jotka koskevat koko liiton toimintaa edustajakokouksien päätöksiä ja sääntöjen perusteella;

b) valvoa osaston toimintaa ja antaa niille tarvittaessa apua;

c) valvoa, että liiton rahavarat sekä muu omaisuus tulevat hyvin hoidetuksi;

d) toimikunnan tulee vaatia rahastonhoitajalta riittävä takaus sekä tarkistaa liiton tilit neljännesvuosittain;

e) liittotoimikunta on kokonaisuudessaan vastuunalainen liiton rahavaroista ja muusta omaisuudesta;

- f) esittää edustajakokoukselle toiminta- ja tilikertomus kuluneelta toimintakaudelta.
- 7) Sihteeri, joka voi olla myöskin rahastonhoitaja, hoitaa:
 - a) liittotoimikunnan tilejä, kantaa kaikki saamiset. suorittaa kaikki maksut ja huolehtii tämän yhteydessä tarvittavan kirjevaihdon sekä vastaanottaa, järjestää ja viepi kirjoihin kaikki saapuneet tilitykset. Hän laatii myöskin pöytäkirjat kaikissa toimikunnan kokouksissa sekä hoitaa jokapäiväistä toimintaa edustajakokouksen päätösten, sääntöjen ja toimikunnan määräysten mukaan;
 - b) antaa julkisen tilityksen neljännesvuosittain osastojen ja yksityisten tilityksistä;
 - c) hoitaa ja tekee agitatsioonityötä liiton ja sosialidemokraattisen työväenliikkeen tunnetuksi tekemisessä,, tekemällä sitä varten matkoja eri osastoihin sikäli, kuin muilta toimilta ehtii;
 - d) tehdä tili- ja vuosikertomus liiton toiminnasta;
 - e) hoitaa ja järjestää liiton arkiston;
 - f) sihteeri on kokonaan liiton palveluksessa;

6§

Liiton tilientarkastus.

- 1) Edustajakokous valitsee toimintakaudeksi kerrallaan samalta paikkakunnalta, jossa liittotoimikunta sijaitsee, 2 vakinaista ja 2 varatilintarkastajaa.
- 2) Tilintarkastajain velvollisuutena on tarkastaa kunkin kalenterivuoden tilit. Tilintarkastajat ovat oikeutetut muinakin aikoina tutkimaan tilejä huomattaessaan olevan syytä.
- 3) Tarkastuksestaan on tilintarkastajain annettava kertomus vuosittain, jossa puoltavat tahi epäävät tilivapauden myöntämistä. Tämä kertomus on viimeistään kuukautta ennen edustajakokousta jätettävä liittotoimikunnalle edustajakokoukselle esitettäväksi.
- 4) Tilintarkastajilla on edustajakokouksessa esittely- ja puheoikeus niissä asioissa, jotka koskevat heidän toimintaansa tilien suhteen.

7 §.

Liiton edustajakokous.

- 1) Päätökset liiton toiminnasta ja menettelytavasta tekee edustajakokous, jolla on korkein päättämisvalta kaikissa liiton asioissa.
- 2) Vakinainen edustajakokous pidetään joka kolmas vuosi samassa paikassa, jossa liittotoimikunta sijaitsee. Ylimääräinen edustajakokous pidetään silloin, kun liittotoimikunta tai osastot sitä vaativat ja vähintään kaksi kolmasosaa (2/3) äänestykseen osantottaneista jäsenistä sitä kannattaa.
- 3) Liittotoimikunnan on annettava osastoille kutsu liittokokoukseen kolme kuukautta ennen kokouspäivää sosialidemokraattisen puolueen puoluelehdissä ja kiertokirjeillä.
- 4) Edustajakokoukseen on kukin sos.-dem. naisyhdistys, joka on liiton osasto, oikeutettu lähettämään yhden edustajan jokaiselta alkavalta viideltäkymmeneltä (50) jäseneltä. Varajäseniä valitaan tarpeellinen määrä. Jokainen liittoon kuuluva ammattiosasto saa lähettää yhden edustajan jokaiselta jäsenmääränsä alkavalta viideltäkymmeneltä. Edustajain 'matka- ja päivärahat suorittaa lähettämilleen edustajilleen jokainen osasto itse.

5) Valituille edustajille osaston puolesta annetut valtakirjat ovat lähetettävät liittotoimikunnalle tarkastettaviksi viimeistään viikkoa ennen edustajakokousta.

6) Edustajakokouksessa ovat puhe- ja päätösvaltaisia jäseniä liiton vakinaista henkilökohtaista liittoveroa maksavien osastojen valitsevat edustajat. Lisäksi ovat puhe- ja päätösvaltaisia liittoon kuului vain ammattiosastojen edustajat kaikissa muissa kysymyksissä paitsi sääntöjen muutoksissa ja liiton lakkauttamista koskevissa kysymyksissä, joissa heillä on ainoastaan puhe- vaan ei äänestys-oikeutta. Esitys- ja puheoikeutettuja ovat liittotoimikunnan ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän naisjäsenet sekä liiton äänenkannattajan toimittajat ja ne henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä puheluvan myöntää.

7) Liittotoimikunta valmistaa edustajakokoukselle työjärjestysehdotuksen, joka hyväksytään kokouksen alussa.

8) Sitten kun liittotoimikunta on antanut osastoille tiedon ajasta, milloin edustajakokous pidetään, tulee osastojen lähettää kaikki edustajakokoukselle aiotut asiat kirjallisine alustuksineen liittotoimikunnalle viimeistään 9 viikkoa ennen edustajakokousta. Alustukset ja esitykset liittotoimikunta asianmukaisesti järjestettynä sekä painettuna lähettää osastoille viimeistään 5 viikkoa ennen edustajakokousta.

9) Jokaisella edustajalla on päätöksiä tehtäessä yksi ääni. Jos äänet menevät tasan, tulee se puoli voimaan, jota toimessa oleva puheenjohtaja kannattaa.

10) Edustajakokouksen lähimmät tehtävät ovat:

- a) tarkastaa edellisen toimintakauden toiminta ja varain hoito;
- b) käsitellä ne kysymykset joita liittotoimikunta ja osastot ovat sille esittäneet ja joilla on yhteyttä liiton kehityksen, toiminnan ja tarkoituksen kanssa;
- c) toimittaa puheenjohtajan, liittotoimikunnan ja varajäsenten sekä tilintarkastajain vaali. Vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla, ellei kokous toisin päättä.

8 §.

Liiton tiedonannot osastoille.

Liiton ja liittotoimikunnan tiedonannot osastoille annetaan kaikissa sosialidemokraattisen puolueen puoluelehdissä, liiton omassa äänenkannattajassa ja kiertokirjeillä.

9 §.

Osastojen tiedonannot liitolle.

1) Kunkin liittoon kuuluvan osaston tulee vuosittain, viimeistään helmikuun kuluessa, liittotoimikunnalle lähettää kuluneen vuoden toiminnasta sellaisia tilastollisia tietoja y. m. joita liittotoimikunta, tekemänsä kyselykaavakkeen mukaisesti, osastoilta vaatii.

2) Kunkin osaston toimikunta valitsee vuosittain keskuudestaan henkilön, jonka velvollisuus on vastaanottaa liittotoimikunnan kirjeet, tiedonannot y. m. muut määräykset sekä viivytyksettä antaa niistä tieto muille osaston toimikunnan jäsenille, ja antaa vaaditut tiedot tahi vastata tehtyihin kysymyksiin. Hänen velvollisuutensa on myöskin kiireimmiten antaa ne tiedot, joita liiton äänenkannattajan toimitus vaatii.

3) Osaston toimikunta on velvollinen ennen helmikuun loppua joka vuosi ilmoittamaan liittotoimikunnalle tällaiseen toimeen valitun henkilön, osaston puheenjohtajan nimen sekä osoitteen. Vaihdoista ja osoitteen muutoksista vuoden kuluessa on

myöskin annettava tieto.

4) Osaston toimikunta on velvollinen ylläpitämään arkistoa kaikista osastoille lähetetyistä kirjeistä, liiton äänenkannattajasta, liiton vuosikertomuksista y. m.

10 §.

Liittoäänestys.

Jos ilmaantuu sellaisia tärkeitä asioita, joita liittotoimikunta ei katso voivansa yksin ratkaista eikä liittokokousta katsota tarpeen vaatimaksi, voi liittotoimikunta liittoäänestyksen avulla tiedustella osastojen mielipidettä. Samoin voi liittotoimikunta, erittäin tärkeitten asioiden sattuessa, tarkistuttaa päätöksensä liittoäänestyksellä.

11 §.

Yleisiä määräyksiä.

1) Muutoksia ja lisäyksiä näihin sääntöihin saapi tehdä ainoastaan edustajakokouksessa, jos kaksi kolmasosaa edustajista muutoksen puolesta äänestää.

36

2) Liittoa ei voida lakkauttaa ennen kuin viisi kuudetta osaa (5/6) liiton jäsenistä — viimeisen tilityslaskun mukaan - siitä päättää. Jos liiton lakkauttaminen tapahtuisi, jäävät jällellä olevat varat Suomen sosialidemokraattisen puolue toimikunnan talletettavaksi kunnes liitto uudelleen alkaa toimintansa, tai muu sitä vastaava työläisnaisten valistustyöstä huolehtiva koko maata käsittävä järjestö perustetaan.

12 §.

Nämä säännöt astuvat voimaan 1 p:nä heinäkuuta 1921.

Valistus valiokunta ehdottaa säännöt hyväksyttäväksi liittotoimikunnan laatimassa muodossa, paitsi 4 §:n veroperusteen muutettavaksi: Liiton veroksi hyväksyttiin 35 penniä kuukaudessa jäsentä kohti alkaen 1 p:stä tammikuuta 1922.

Ehdotus hyväksytään.

Koulukysymys.

(Alustanut Tampereen, Hämeenlinnan ja Malmin sos.-dem. naisyhdistykset.)

Molemmissa alustuksissa lausuttiin, että joskin yleinen oppivelvollisuus on voimaan saatu, ei silti koulukysymys ole läheskään ratkaistu. Tamperelaisten alustuksessa ja ponsissa kiinnitettiin erittäin huomiota koululasten yhteiskunnalliseen avustamiseen ja lasten terveydenhoitoon. Hämeenlinnan ja Malmin osastojen alustus ja ponnet koskettelivat koulun henkeä ja sellaisten aineiden kuin historian ja luonnontieteen, uskonnon ja äidinkielen opetusta.

Lyhyen keskustelun jälkeen lähetettiin asia yleisten asiain valiokuntaan, joka muodostettuaan alustusten ja niihin liittyneiden ponsien pohjalla mietinnön, ehdotti kokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa: "Nähdessä sen suuren hyödyn, mikä työväestöllä on koulusivistyksestä, tervehtivät järjestyneet naiset ilolla voimaan astunutta oppivelvollisuuslakia, mutta koska koulujen opetusohjelmat ovat perin vanhentuneita,

katsoo sos.-dem. naisten edustajakokous, että ne olisivat niin pian kuin mahdollista uusittava samoin kuin koulujen koko henkikin. Koska asetus oppivelvollisuuden täytäntöönpanosta antaa kunnan johtohenkilöille paljon tulkitsemisen varaa, olisi työläisedustajain pidettävä jokaisessa kunnassa tiukasti kiinni niistä oikeuksista, mitä nyt jo on saavutettu ja joita oppivelvollisuuslaki myöntää". Kaiken tämän nojalla ja hyväksyen ne perusteet, mitä asiasta esitetyissä alustuksissa on lausuttu, esittää valiokunta hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

- 1:ksi) "Kansakoulu on saatava pohjakouluksi";
2:ksi) "Koulun hengen ja opetuksen uudistamiseksi on sos.-dem. naisten vaadittava":
a) "että havainnolliseen opetukseen kaikissa aineissa yhdistetään oppilaan oma toiminta ja luova työ sekä että käytännöllisiin aineisiin yleensä pannaan enemmän painoa";
b) "että luonnontieteiden opetusohjelma kouluissa perin pohjin uusitaan siten, että niiden historiallinen puoli pääsisi oikeuksiinsa ja kehitysoppi tulee sen johtavaksi aatteeksi";
c) "että historian opetus sekä ainevalintaansa että syyperäiselitykseensä nähden perin pohjin uusitaan, että se antaa todenperäisen kuvan ihmiskunnan kulttuurikehityksestä aina alusta saakka sekä että historianopetuksen yleensä vanhoillinen henki on muutettava vapaamieliseksi ja kansanvaltaiseksi";
d) "että samanlainen muutos on tehtävä äidinkielen opetuksessa käytettyjen lukukirjojen henkeen nähden";
e) "että kouluissamme annetaan tärkein sija yhteiskuntaopille, jossa tarjotaan todenperäisiä tietoja yhteiskuntaopista, erityisesti sosialismista ja tietoja Suomen perustuslaeista sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista Suomen kansalaisena";
f) "että tunnustuksellinen uskonnonopetus kokonaan poistetaan kaikista valtion tai kunnan ylläpitämistä tai avustamista kouluista";
g) "että uskonnonopetuksen yhteydessä annettu kristillistunnustuksellinen siveysoppi poistetaan ja sen sijaan annetaan tunnustuksetonta yhteiskunnan aatteisiin perustuvaa opetusta, jossa selvitetään ihmisten velvollisuudet itseään, toisia ihmisiä ja yhteiskuntaa kohtaan, samoin kuin yhteiskunnan velvollisuudet kansalaisia kohtaan";
h) "että oppilaiden ei ole sallittava ottaa osaa minkäänlaisiin aseellisiin järjestöihin, ja opettajia on kiellettävä harjoittamasta painostusta oppilaiden liittymiseksi sotilastapaan järjestettyihin järjestöihin"; ja
i) "että kansakoulunopettajain yleistä sivistystasoa on huomattavasti kohotettava sekä iäkkäille, aikansa palvelleille opettajille taattava riittävän suuri eläke, jotta he voisivat aikaanansa jättää toimensa nuorempien ja enemmän ajan tasalla olevien opettajien hoidettavaksi".
3:ksi) "Lähimpinä toimenpiteinä työläisedustajain kunnanvaltuustoissa ja johtokunnissa on vaadittava seuraavia oppivelvollisuuslain edellyttämiä toimenpiteitä":
a) "kaikille kansakouluoppilaille maksuton ateria, ainakin yksi päivässä koulusta";
b) "riittävä vaatetusavustus kaikille vähävaraisille, niin ettei lasten koulunkäynti häiriinnv vaatteiden riittämättömyyden tähden";
c) "valtion ja kuntain on tehokkaasti huolehdittava koululasten terveydenhoidosta sekä pidettävä huolta siitä, että kouluhuoneustot täyttävät niille asetettavat terveydelliset vaatimukset";

4:ksi) "Opetus ja koulutarpeet vapaiksi kaikissa kouluissa, niin että työväestönkin lapsille helpottuu opin ja sivistyksen tie".

5:ksi) "Nyt jo olisi vanhempien koettava kaikin voimin huolehtia, että lapsensa saisivat jatkaa opinnoitaan joko ammatti- tai oppikouluissa".

Huotari ehdotti että kokous panisi vastalauseensa sen johdosta, että Kansanopettajain Osakeyhtiö Valistuksen kustantamiin Suomen Historian Oppikirjan uusiin painoksiin oli otettu kenraali Mannerheimin kuva sekä että Maamme kirjaan oli otettu vuoden 1918 tapahtumia maassamme koskeva kirjoitus, jossa annetaan sanotun vuoden kansalais-sodasta yksipuolinen, jopa aivan väärä kuvaus. On sattunut tapauksia, että työläisperheiden lapset olivat tulleet itkien kotiin koulusta, kun opettaja oli heidät pakoittanut lukemaan ja ottamaan läksyksi Maamme kirjasta puheenalaisen kirjoituksen, mitä opettajat lisäksi monissa tapauksissa olivat käyttäneet lähtökohtana esittääkseen kansalais-sodan tapahtumia puolueellisessa valossa, mikä kaikki on ollut omansa syvästi loukkaamaan työläislasten tunteita.

Sillanpää ehdotti, että kokous lähettäisi hyvin harkitun ja tarkoin punnitun kirjelmän kouluhallitukselle, jossa paheksuttaisiin tämän tapaista historian tulkitsemista. Tämän kirjelmän laatiminen, jotta siitä tulisi tarpeeksi harkittu, olisi jätettävä liittotoimikunnalle, joka sen myöskin julkaisisi sanomalehdissä.

Kun Huotarin lausumaa ehdotusta oli Sillanpään ehdottamassa muodossa kannatettu, niin valiokunnan mietintö hyväksyttiin ja kouluhallitukselle päätettiin asian johdosta lähettää kirjelmä, jonka laatiminen jätettiin liittotoimikunnalle.

Sosialidemokraattiset naiset turvaamaan kieltolakia.

(Helsingin, Voikkaan, Malmin ja Messukylän Sos.- dem. Naisyhdistysten esitys liittokokoukselle.)

Alustuksen pohjalla syntyi keskustelu, jossa kaikki lämpimästi puolsivat kieltolain tukemista.

Asia lähetettiin yleisten asiain valiokuntaan, joka kokoukselle esitti seuraavan mietinnön: "Ymmärtäen kieltolain suuren merkityksen työväenliikkeessä ja sen vapautistelussa, velvoittaa kokous jokaista järjestynyttä työläistä valvomaan ankarasti kieltolain noudattamista ja pitämään tarkkaa valvontaa omissa työväen sivistystarkoituksiin varatuissa taloissaan, ettei siellä tavata päihtyneitä iltamissa eikä kokoustilaisuuksissa, samalla antamaan apuaan järjestyksenvalvojille silloin, kun he yksin ovat voimattomia saattamaan kieltolainrikkooja edesvastuuseen. Samoin on vaadittava kaikkialla, että järjestyksenvalvojat täyttävät velvollisuutensa kieltolakirikosten suhteen, kuulukooppa rikkojat mihin yhteiskuntaluokkaan tahansa, erikoisesti on sos.-dem. naisten ja näiden järjestöjen velvollisuus pitää huolta, ettei kieltolakirikoksia ta- pahdu, koska he työtätekevän luokan kovaosaisina äiteinä ja vaimoina joutuvat raskaimmin kärsimään väkijuomien vapaasta myynnistä ja sen aiheuttamasta kurjuudesta". Edelläesitetyn perusteella ehdottaa valiokunta seuraavaa: "Että sos.-dem. eduskuntaryhmän on kaikilla keinoin estettävä kieltolain kaatamisyritykset sekä vaadittava hallitusta tilille suhtautumisestaan kieltolakirikoksiin"; "Että sos.-dem. naisjärjestön on entistä

tarmokkaammin tehtävä voimaperäistä raittiuskasvatus

40

työtä työväestön ja varsinkin kasvavan nuorison keskuudessa, huolehtimalla kukin omalla paikkakunnallaan raittiusvalistuksen levittämistä ja valvomalla kieltolain noudattamista"; "Että sos.-dem. naisjärjestöjen on voimaperäisesti tuettava raittiuslautakuntain työtä kieltolaki-rikkomusten selville saamiseksi ja väkijuomakäytön ehkäisemiseksi"; "Että sos.-dem. naisten liittotoimikunta ryhtyköön yhteistoimintaan Työväen Raittiusliiton ja kieltolakiliiton kanssa saadakseen aikaan helppotajuksen kirjasen, joka selvittäisi väkijuomien tuhoisaa vaikutusta terveydellisessä ja sivistyksellisessä suhteessa ennen kaikkea nuorisoon ja lapsiin nähden".

Lyhyen keskustelun jälkeen hyväksyttiin mietintö sellaisenaan.

Verotus on saatava oikeudenmukaiselle kannalle.

(Porin Sos.-dem. Naisyhdistyksen alustama.)

Alustuksessa osoitettiin, kuinka vähävaraisten ja pientuloisten verot ovat suhteellisesti raskaammat kuin rikkaiden ja niitten, jotka toisten työllä saavat runsaita tuloja sekä kuinka verotetaan sellaisistakin tuloista, jotka ovat elantoonkin riittämättömät. Lopuksi lausuttiin: Ylläesitetyn perusteella, ottaen huomioon nykyisen nurinkurisen verotusjärjestelmän, päättää sos.dem. naisliittokokous mielipiteenään lausua: "Että hallituksen on kiirehdittävä uuden ajanmukaisen verolakiehdotuksen valmistumista"; "Että sos.-dem. eduskuntaryhmän on koetettava toimia niin, että sellaiset tulli- ja muut porvarilliset verot, jotka rasittavat vähävaraista kansanluokkaa eniten ja suhteettomasti heidän maksukykyynsä nähden, on poistettava ja näiden tilalle asetettava asteettain nouseva tulo- ja omaisuusvero"; "Että pientuloiset ovat kokonaan vapautettava veroista ja alin veroraja on asetettava mahdollisimman korkeaksi, jotta se suojaisi vähävaraiset kohtuuttomalta verorasitukselta".

41

Alustus ponsineen hyväksyttiin keskustelutta ja valiokuntaan lähettämättä.

Edustajakokousta valmistellut toimikunta ehdotti kokouksen päätettäväksi, tahtovatko osanottajat tehdä jonkun retken, joko ulos kaupungista, kuten esim. Käpylään, Korkeasaareen. t. m. s., tahi sitten kaupungissa tuotantolaitokseen, jota viimeksi mainittua retkeä suositeltiin tehtäväksi huomenna päivällisloman aikana, ensiksi mainittu ehkä tänä iltana.

Esitys jätettiin järjestävän valiokunnan harkittavaksi.

Kokous lopetettiin k:lo. 7 i.p.

Kolmas kokouspäivä aloitettiin kello 10. a. p. laulamalla "Työväen joukot". Puheenjohtajaksi ryhtyi Anni Huotari. Toimitetussa nimenhuudossa todettiin kaikki edustajat saapuvilla oleviksi.

Ensimmäisenä asiana otettiin käsiteltäväksi

Hilja Pärssisen ja Ida Aalle-Teljon vapauttamiskysymys.

Ensimmäisenä kokouspäivänä valitun lähetystön puolesta ilmoitti Anni Huotari lähetystön kokouksen antaman tehtävän

mukaisesti käyneen oikeusministerin puheilla tiedustelemassa, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty erehdyksessä vapautettujen ja jälleen vangittujen Hilja Pärssisen ja Ida Aalle-Teljon armahtamiseksi. Oikeusministeri oli ilmoittanut, että korkein oikeus oli antanut siltä asiassa vaaditun lausunnon ja oli kysymys parhaillaan oikeusministeriön esittelijän valmistettavana. Asia esitellään presidentille ensimmäisessä armabdusasiain esittelyssä, mikä tapahtuu perjantaiksi sattuvan juhannuspyhän takia ensi viikolla. Presidentille tehtävän esityksen sisällöstä ei oikeusministeri katsonut voivansa ennakolta ilmoittaa.

Presidenttiä ei lähetystö ollut tavannut, koska hän ei ole kaupungissa.

Kokous päätti, että lähetystön on vielä käytävä presidentin luona asiasta puhumassa hänen lauantaina saavuttuaan kaupunkiin. Fanny Ahlforssin tilalle, jonka täytyi paikkakunnalta poistua, valittiin lähetystöön Olga Tainio.

Työväestön jo saavutettujen oikeuksien turvaaminen.

(Porin Sos.-dem. Naisyhdistyksen alustama.)

Alustuksessa painostettiin kieltolain, 8 - tunnin työpäivän ja työväen suojelulain määräyksien noudattamista sekä ehdotettiin, että kokous päättää: "Velvoittaa Liiton yhdistyksiä ja osastoja tekemään entistä voimaperäisimmin vakaumuksellista raittiustyötä työväestön, varsinkin lasten ja kasvavan nuorison keskuudessa"; "Velvoittaa yhdistyksiä pitämään silmällä, että valtion ja kuntain viranomaiset tekevät heille kuuluvat velvollisuutensa, niin että kieltolain, 8 -tunnin työaikalain y. m. työväen suojelulakien määräyksiä noudatetaan, eikä siinä tulla suvaitsemaan mitään leväperäisyyttä".

Lehtimäki ehdotti, että toinen ponsi hyväksyttäisiin sellaisenaan, ensimmäinen on jo hyväksytty kieltolakikysymyksen yhteydessä. Ehdotus hyväksyttiin.

Työläisäideille kesäsiirtoloita.

(Alustanut Viipurin sos.dem. Naisyhdistys.)

Kesäsiirtolain tarpeellisuutta kuvattua, toivottiin, että tässä liittokokouksessa otettaisiin tvöläisäitien kesäsiirtolat vaatimusten joukkoon. Terveet, voimakkaat äidit ovat tulevan sukupolven turva. Työläisäitienkin tulee saada osansa yhteiskunnalta elämän valopuolistakin. Ehdotamme liittokokouksen tähän kysymykseen nähden päättämään: "Että kokous kehoittaisi sos.-dem. naisyhdistyksiä tarmokkaasti toimimaan niin, että kaupunkeihin ja taajaväkisiin yhdyskuntiin saadaan syntymään lepokoteja ja kesäsiirtoloita, joissa työläisäidit lapsinensa olisivat tilaisuudessa saamaan virkistävää lepoa. Siinä tarkoituksessa tulisi osastojen kääntyä kuntain valtuustojen, yksityisten työnantajain ja valtion puoleen, pyytäen näiltä rahallista avustusta siirtolain ylläpitämiseksi". Keskustelussa haluttiin selvennettäväksi osastojen osuutta kesäsiirtolain järjestämisessä. Asia lähetettiin yleisten asiain valiokuntaan, joka ehdotti siitä seuraavan mietinnön: "Katsoen siihen, että työväenluokan naisilla, ennen kaikkea perheen äideillä, ei ole minkäänlaista mahdollisuutta viettää edes

hetkeäkään vapaa-aikaa raskaan työn lomassa, on järjestyneiden työläisten keskuudessa pitkän aikaa pyritty siihen, että saataisiin aikaan kesäsiirtoloita työläisnaisille. Toisissa paikoin on siinä jo onnistuttu. Ottaen huomioon, että ainoastaan terveet, voimakkaat ja tietoiset äidit kykenevät kunnollisesti suorittamaan sen työn, joka heidän tehtäväksi on tullut, olisi meidän päästävä siihen, että joka paikkakunnalle saataisiin kunnollinen kesäsiirtola työläisnaisia varten ja ettei tämä kesäsiirtola olisi hyväntekeväisyyden pohjalle rakennettu laitos, vaan vakinainen, jonka ylläpitämisestä sekä valtio että kunnat olisivat velvolliset huolta pitämään. Siihen asti kun valtio ja kunnat on saatu velvoitetuksi pystyttämään ja huolta pitämään kesäsiirtoloista, on sos.-dem. naisjärjestöjen kunkin alueellaan koetettava saada lepokoteja ja siirtoloita aikaan ja tätä tarkoitusta varten sekä valtiolta että kunnalta hankittava avustusta". Edellä olevan perusteella ehdottaa valiokunta,

- 1) "Että kaupunkeihin ja taajaväkiin yhdyskuntiin sekä tehdaspaikkoihin on perustettava tarkoitustaan vastaavia kesäsiirtoloita, joissa työläisäidit ja lapset kesän kuluessa saisivat tilaisuuden määrätyn ajan viettää. Siirtolain johtoon on työväen järjestöillä varattu tilaisuus ottaa osaa";
- 2) "Kokous kehoittaa sos.-dem. naisosastoja siihen mennessä, kun valtion ja kuntain ylläpitämiä kesäsiirtoloita on saatu aikaan, toimimaan kaikkialla siten, että naisjärjestöjen toimesta saadaan kesäsiirtoloita ja lepokoteja aikaan ja tässä tarkoituksessa kääntymään kunnanvaltuustojen puoleen rahallista avustusta saadakseen. Mietintö hyväksyttiin.

Liiton tulo ja menoarvio.

Liiton sihteeri esitti Liittotoimikunnan laatiman tulo- ja menoarvion, jossa ehdotettiin:

Tulo- ja menoarvio löytyvät toisaalla.

Syntyi lyhyt keskustelu sihteerin palkkauksesta. 25 äänellä 2 vastaan päätti kokous, että sihteerin toimi asetetaan vakinaiseksi. Sihteerin palkan määrääminen jätettiin liittotoimikunnalle.

Entisten päätösten selventämisä.

Naistenpäivän tulojen jakoperusteesta oli sattunut osastoissa eri mielipiteitä. Liittotoimikunta esitti asiaa selvennettäväksi, ja sen johdosta valistusasiain valiokunta laati selostuksen, joka ehdotettiin päätettäväksi:

- 1:ksi. "Sos.-dem. Naisliittotoimikunnan on joka vuosi hyvissä ajoin valmistettava naisten päivämerkki osastojen myytäväksi ja levitettäväksi";
- 2:ksi. "Merkeistä tuleva puhdas voitto jaetaan kolmeen osaan siten", että
 - a) "Liittotoimikunta saa yhden kolmannen osan kaikista myydyistä merkeistä saadusta puhtaasta voitosta";
 - b) "jokainen merkkejä myynyt osasto saa omista myymistään merkeistä kolmannen osan puhtaasta voitosta";
 - c) "niissä piireissä, joissa on sos.-dem. naisten piiritoimikuntia, saavat ne siihen piiriin kuuluvien kaikkien sos.-dem.

naisyhdistysten myymistä merkeistä kolmannen osan puhtaasta voitosta. Sellaisissa piireissä joissa ei ole sos.-dem. Naisten piiritoimikuntia lankeaa niiden osalle tuleva voitto sos.-dem. Naisliitolle".

3:ksi. "Jokainen osasto velvoitetaan pitämään naisten päivänä iltama, jonka puhdas tulo on kokonaan luovutettava sos.-dem. Naisliiton valistusrahastoon".

Ponnet hyväksyttiin.

Opistoverokysymyksistä esitti Liittotoimikunta kokouksen päätettäväksi seuraavaa: "Koska yleensä on sangen todennäköistä, että sen suuntaista vakinaisesti toimivaa puolueopistoa, jota opistoveron kanto edellyttää ei pitkiin aikoihin ole puo- luelie saatavissa, vaan sen sijaan kukin vaalipiiri omassa keskuudessaan saa järjestää luento- ja opastuskursseja, joten jokaiselle naisosastollekin tulee tilaisuus lähettää osanottajia oman piirinsä luentokursseille, ja koska niin pienistä maksuista, 50 pennin vuotuisella jäsenmaksulla saadaan kokoon niin pieniä summia, että niillä voidaan verrattain harvoja mihinkään avustaa, päättää kokous, että mainittu opistoveron kanto lakkautetaan ja että tänä vuonna siihen kannetut verot yhdis=tetään liiton yleiseen verotiliin. Valistusasiain valiokunta kannatti ehdotusta, jonka myös kokous hyväksyi.

Puoluetolimikunnan tervehdyksen esitti kokoukselle puoluesihtööri T. Tainio, puhuen samalla sosialidemokraattien ja kommunistien välisestä taistelusta meillä ja muualla sekä lausuen tunnustuksensa sos.-dem. naisille siitä, että he olivat ryhtyneet uudelleen kokoamaan liittoa, minkä kommunistit olivat hajoittaneet.

Puheeseen vastasi Anni Huotari kiittäen sekä toveri Tainiota että Puoluetolimikuntaa tervehdyksestä sekä toivoen, että tämäkin kokous osaltaan helpottaisi ja lujittaisi puolueen yhteistoimintaa sekä auttaisi tilanteen selvittelyä.

Suuntakysymystä valaiseva kirjallisuus.

Vesterlund ilmoitti Tampereella toimivan naisten piiritoimikunnan lähettäneen liittotoimikunnalle kirjelmän, jossa ehdotetaan, että Puolue- tai Liittotoimikunta kustantaisi kirjasen tai lentolehden, missä kommunismia kansantajuisesti selitettäisiin.

Seppälä myönsi kirjelmän saapuneen, mutta ei varojen puutteessa ole voitu ryhtyä siinä esitettyihin toimenpiteisiin. Olin sitä mieltä, että vasta perustettavassa lehdessämme on erinomainen tilaisuus tämän laatuisten kysymysten selvittelyyn. Vihuri, Korhonen ja Jalkanen toivoivat asiaa valaisevaa kirjasta sekä kysymyksen selvittämistä uudessa liiton lehdessä. Keskustelu jäi vastaukseksi kysymykseen.

Kommunistien kirjelmä.

Saapui liitosta eronneitten kommunistinaisten kirjelmänä pöytäkirjan ote, jossa ilmoitettiin, että nämä eivät luovuta pois liiton arkistoa ja varoja. Kirjelmä ei antanut aihetta keskusteluun eikä muihin toimenpiteisiin. Puheenjohtajan ehdotuksesta lausuttiin paheksuminen ja vastalause moisen häikäilemättömän menettelyn johdosta.

Pöytäkirjan painatus.

Päätettiin että pienempien osastojen on lunastettava vähintään 5 kpl. pöytäkirjaa, isompien osastojen 10 kpl.
Painoksien lopullinen määrääminen jätettiin liittotoimikunnalle.

Vaalit.

Liiton puheenjohtajaksi valittiin Miina Sillanpää 22 äänellä, Olga Tainion saadessa 18 ääntä.

Liittotoimikuntaan valittiin Olga Tainio 38 äänellä, Hilda Seppälä 37, Hilda Öberg 32, Lyydia Saarikivi 23, Lyyli Eronen 20 ja Tilda Oksanen 17 äänellä.

Varajäseniksi Martta Salmela 24, Anna Aalto 22, Ahola 19, Maria Paaso 18, Emmi Huttunen ja Alma Luhtala 14 äänellä.
Tilintarkastajiksi valittiin Anni Harvala ja Maiju Sinisalo vakinaiseksi sekä Artturi Aalto ja Kerttu Koivisto varalta.

Kokouksen lopettaminen.

Liiton sihteeri ilmoitti, että koska liiton tilejä ei erinäisistä syistä oltu aikaisemmin julaistu, ovat ne nyt halullisten nähtävänä täällä, ja tullaan ne myöhemmin myöskin julaisemaan.

Kerättiin Hämeenlinnan vankilassa oleville tovereille juhannusruoaksi Smk. 140: -.

Liiton puheenjohtajaksi valittu toveri Miina Sillanpää lausui kiitokset kokoukselta saamastaan luottamuksesta, jonka veloituksen tunki. Puhui rohkaisevia sanoja naisten osoittamasta kypsytydestä ajan vaatimiin tehtäviin.

Anni Huotari lausui ilonsa liiton toiminnan jatkamisesta. Sanoi, sen sijaan että viime edustajakokouksesta lähti raskain mielin, nyt innolla tuntevansa, miten yhteistyö kutsuu. "Toivoen, että valitulla liittotoimikunnalla riittää voimia kohottaa kyllin korkealle sosialidemokratian lippu ja että työläisnaiset kautta maan sitä seuraavat, julistan tämän sos.-dem. naisten 10:nnen liittokokouksen päättyneeksi".

Mandi Lehtimäki kiitti kokouksen puheenjohtajia, ja Tekla Johansson kiitti helsinkiläisiä tovereita, jotka olivat kokouksen, juhlan, kahvikestit y. m. toimeenpanneet.

Hilda Seppälä puhui vielä osastojen ja liittotoimikunnan välisistä velvollisuuksista, kehoittaen osastojen virkailijoita mahdollisimman suureen täsmällisyyteen, sillä se helpottaa molemmiin puolin työtä.

Kokous päätettiin k:lo. 6.10. i. p. laulamalla "Kansainvälinen Työväenmarssi".

Olemme tänään tarkastaneet ylläolevan pöytäkirjan ja toteamme sen kokouksessa tehtyjen päätösten mukaiseksi.
Helsingissä 12 p:nä lokak. 1925.

Hilda Öberg-Kaukonen. Tilda Oksanen.
